

2. Prudentiële regelgeving

2.1 Architectuur van het toezicht

2.1.1 Het Europese institutionele kader

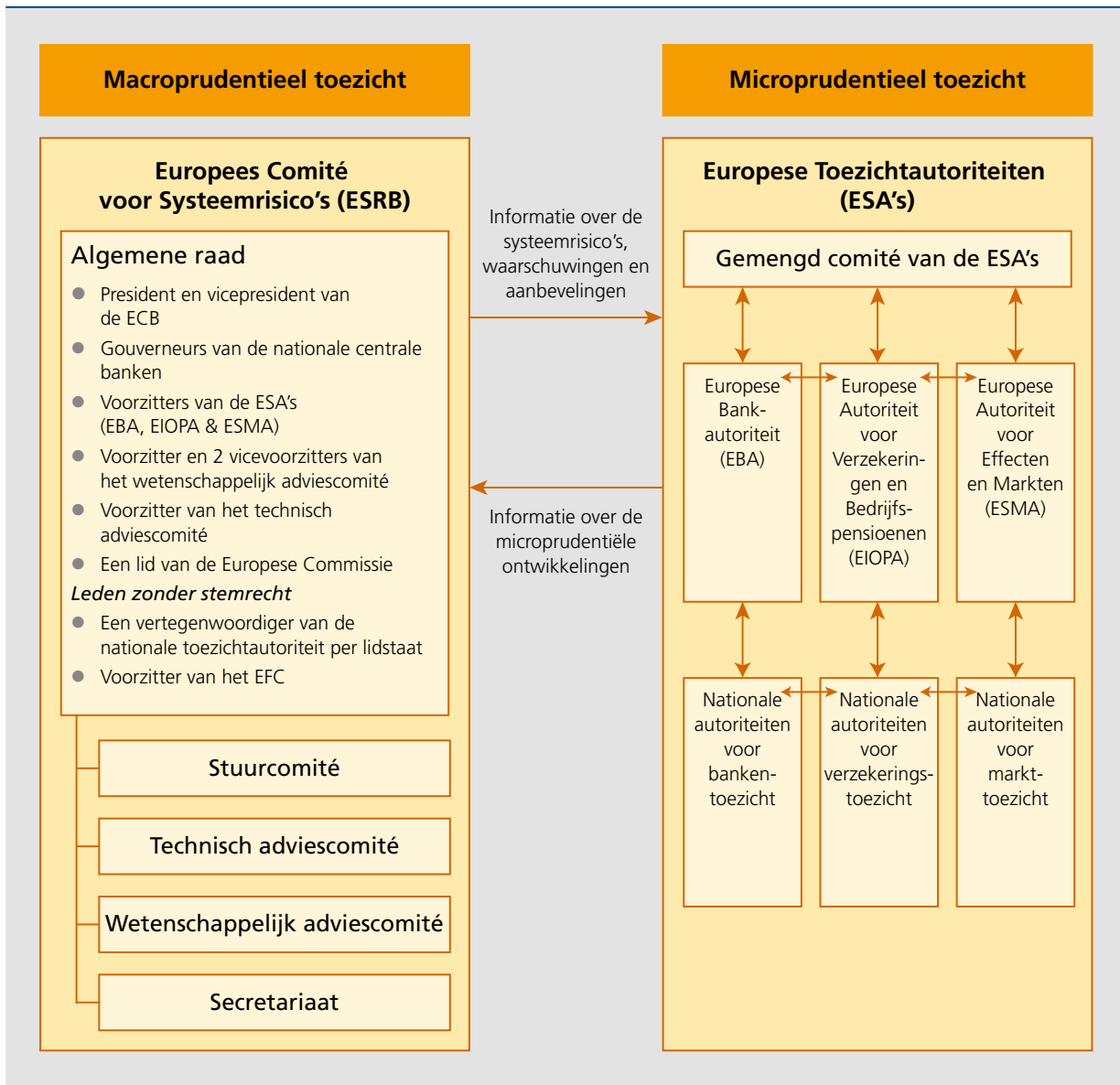
Als gevolg van de in 2007 ingezette financiële crisis is de behoefte ontstaan om op Europees niveau naar een meer geïntegreerd prudentieel toezicht te evolueren, om rekening te houden met de toenemende integratie van de financiële markten en om een meer uniforme toepassing van de prudentiële regelgeving in de Europese Unie (EU) mogelijk te maken. Naar aanleiding van de aanbevelingen die in februari 2009 werden uitgebracht door het Comité der Wijzen voorgezeten door J. de Larosière, heeft de Europese Commissie (EC) in september 2009 een pakket wetgevingsvoorstellen gepresenteerd om het prudentiële toezichtkader te versterken en om in de toekomst de kans op en de ernst van financiële crises te verminderen, door op Europees niveau het Europees Systeem van Financiële Toezichthouders (ESFT) op te zetten. Deze wetgevingsvoorstellen werden in november 2010 goedgekeurd door het Europees Parlement en de Raad van de EU en het ESFT werd op 1 januari 2011 opgericht.

Het ESFT bestaat uit het Europees Comité voor Systeemrisico's (*European Systemic Risk Board* – ESRB), een Europees orgaan voor macroprudentieel toezicht, en de Europese toezichthoudende autoriteiten (ESA's), die belast zijn met het versterken van het microprudentiële toezicht in Europa, in het bijzonder voor de grensoverschrijdende aspecten, in de bank- en de verzekeringssector evenals in de sector van de effectenmarkten. Het ESFT moet niet alleen zorgen voor een betere voorkoming van systeemrisico's, maar ook voor de nodige harmonisatie van de prudentiële regels en praktijken op Europees niveau, evenals voor de versterking van de samenwerking tussen nationale autoriteiten.

De ESRB⁽¹⁾ is verantwoordelijk voor het macroprudentiële toezicht op het financiële stelsel in de Unie. Het heeft tot taak bij te dragen tot het voorkomen van systeemrisico's voor de financiële stabiliteit in de Unie, die zich kunnen voordoen als gevolg van ontwikkelingen binnen het financiële stelsel en van macro-economische ontwikkelingen, zodat periodes van algemene financiële crises worden voorkomen.

Bij de uitoefening van deze taak moet de ESRB alle informatie verzamelen en analyseren die van belang en nodig is om systeemrisico's op te sporen. Zodra de systeemrisico's geïdentificeerd zijn, en indien ze voldoende belangrijk worden geacht, kan de ESRB waarschuwingen richten aan de Europese instellingen, de lidstaten en de Europese en nationale toezichthoudende autoriteiten, en aanbevelingen formuleren met betrekking tot de corrigerende maatregelen die moeten genomen worden om deze geïdentificeerde risico's aan te pakken. Indien nodig, en om er meer kracht aan te geven, kan de ESRB deze waarschuwingen en aanbevelingen openbaar maken. Indien de ESRB vaststelt dat een noodsituatie zou kunnen ontstaan, kan het een vertrouwelijke waarschuwing uitbrengen aan de Raad van de EU en een inschatting van de situatie voorleggen aan de Raad, zodat deze kan beoordelen of er een tot de ESA's gericht besluit moet worden genomen waarin wordt vastgesteld dat er sprake is van een noodsituatie. De ESRB zorgt ook voor de opvolging van de uitgebrachte waarschuwingen en aanbevelingen. Ten slotte werkt de ESRB nauw samen met de ESA's en bezorgt het hen de informatie over systeemrisico's die zij nodig hebben voor het uitvoeren van hun taken. Zo zijn de ESRB en de ESA's ermee belast om op basis van een gemeenschappelijk stel kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren een gemeenschappelijk scorebord op te maken voor het meten van systeemrisico's.

(1) Verordening (EU) nr. 1092/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 betreffende macroprudentieel toezicht van de Europese Unie op het financiële stelsel en tot oprichting van een Europees Comité voor systeemrisico's, Publicatieblad van de Europese Unie, L 331, 15/12/2010, p.1.

De ESRB bestaat uit verschillende organen: de algemene raad, het stuurcomité, het secretariaat, het wetenschappelijk adviescomité en het technisch adviescomité.

De algemene raad neemt de besluiten die nodig zijn om te garanderen dat de aan de ESRB toevertrouwde taken worden vervuld. Het stuurcomité ondersteunt het besluitvormingsproces van de ESRB door de vergaderingen van de algemene raad voor te bereiden en de voortgang van de lopende werkzaamheden op te volgen. Het secretariaat is verantwoordelijk voor de dagelijkse werkzaamheden van de ESRB. Het wetenschappelijk adviescomité en het technisch adviescomité verlenen advies en bijstand aan de algemene raad over aangelegenheden die van belang zijn voor de werkzaamheden van de ESRB, zij spelen een sleutelrol bij de voorbereiding van zijn besluiten.

In oktober 2011 heeft de ESRB zijn eerste aanbevelingen aangenomen over kredieten in vreemde valuta's. Deze aanbevelingen waren bestemd voor de lidstaten, de nationale toezichthoudende autoriteiten en de Europese Bankautoriteit (*European Banking Authority – EBA*). Het doel van deze aanbevelingen is het voorkomen van risico's voor de financiële stabiliteit van een aantal lidstaten van de Europese Unie, die veroorzaakt worden door kredieten in vreemde valuta's die worden verleend aan niet-financiële ondernemingen en aan particulieren. Concreet strekken deze aanbevelingen ertoe de weerstand van het financiële systeem te verhogen door maatregelen te nemen die de solvabiliteit van de debiteurs doen toenemen en hen beter informeren over de risico's die zij lopen wanneer zij kredieten aangaan in vreemde valuta's, het risicobeheer te verbeteren en te komen tot een duurzame financiering van de financiële instellingen zelf. En ten slotte, om een

buitensporige toename van kredieten in vreemde valuta's tegen te gaan, worden de autoriteiten verzocht om in voorkomend geval stringenter maatregelen te treffen om deze kredietverstrekking te beperken.

De Bank is lid van de ESRB als nationale centrale bank en ook als nationale autoriteit belast met het prudentiële toezicht op de kredietinstellingen en de verzekeringsondernemingen. De Bank is ook vertegenwoordigd in het technisch adviescomité en neemt actief deel aan de activiteiten van verschillende werkgroepen die door dit comité zijn opgericht. Bovendien is de Belgische Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (*Financial Services and Markets Authority* – FSMA) lid van de ESRB, als autoriteit die belast is met het toezicht op de financiële markten.

Er zijn drie ESA's: de EBA, de Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen (*European Insurance and Occupational Pensions Authority* – EIOPA) en de Europese Autoriteit voor Effecten en Markten (*European Securities and Markets Authority* – ESMA). De Europese wetgever heeft hen uitgebreide bevoegdheden toegekend.

De ESA's hebben als opdracht de efficiëntie van de regulering van en het toezicht op de financiële instellingen te helpen verbeteren en verstrekken daartoe advies aan de instellingen van de Unie. Daarnaast ontwikkelen ze richtsnoeren, aanbevelingen en ontwerpen van technische normen op basis van de Europese wetgeving die van toepassing is in hun respectieve bevoegdheidsgebieden. Dit is wellicht de belangrijkste nieuwigheid, rekening houdend met het dwingende karakter dat deze technische normen zullen krijgen zodra ze zijn goedgekeurd door de EC. De ESA's kunnen ook collegiale toetsingen (*peer reviews*) verrichten van de bevoegde autoriteiten, met het oog op het uitbrengen van richtsnoeren en aanbevelingen en het vaststellen van *best practices*, om de coherentie van de toezichtpraktijken te verhogen.

Verder waken zij erover dat de Europese wetgeving op een correcte manier wordt toegepast door de bevoegde nationale autoriteiten, door te zorgen voor een behoorlijke regulering en toezicht met betrekking tot het aangaan van risico's, door reguleringsarbitrage te voorkomen en door gelijke concurrentievoorwaarden te bevorderen. Bij meningsverschillen tussen de bevoegde autoriteiten bemiddelen zij en treffen zij een schikking, om een doeltreffend toezicht op de financiële instellingen te waarborgen. Zij zijn ook gemachtigd om maatregelen te nemen in noodsituaties.

De ESA's moeten ook de coördinatie en de samenwerking tussen de nationale toezichthoudende autoriteiten versterken, hetzij door de delegatie van taken en bevoegdheden

tussen de bevoegde autoriteiten te stimuleren en te vergemakkelijken, hetzij door te waken over de coherente werking van de colleges van toezichthouders, of nog, door deel te nemen aan de ontwikkeling en coördinatie van herstel- en resolutieplannen en van methodes voor de afwikkeling van falende financiële instellingen.

Tot hun taken behoort ook het volgen en beoordelen van marktontwikkelingen op hun respectieve bevoegdheidsgebieden en het bijdragen tot de monitoring, beoordeling en meting van het systeemrisico. Daartoe kunnen ze gegevens verzamelen bij de nationale toezichthoudende autoriteiten en, onder bepaalde voorwaarden, bij de financiële instellingen. De ESA's werken nauw samen met de ESRB, met name door het de nodige informatie te verstrekken voor het uitvoeren van zijn taken en door een behoorlijke opvolging te geven aan de waarschuwingen en aanbevelingen van de ESRB.

Ten slotte waken de ESA's over de integriteit, de transparantie en de goede werking van de financiële markten en de bescherming van de consumenten.

De ESA's zijn samengesteld uit een raad van de nationale toezichthoudende autoriteiten, een raad van bestuur, een voorzitter, een uitvoerend directeur en een bezwaarcommissie.

De raad van de nationale toezichthoudende autoriteiten neemt besluiten en legt de nodige richtsnoeren vast voor de uitvoering van de taken en werkzaamheden van de ESA terwijl de raad van bestuur erop toeziet dat hij zijn opdracht vervult overeenkomstig de regels die zijn werking bepalen. De ESA wordt vertegenwoordigd door zijn voorzitter die verantwoordelijk is voor het voorbereiden van de werkzaamheden van de raad van toezichthouders, terwijl de uitvoerende directeur instaat voor het dagelijks bestuur en voor de voorbereiding van de werkzaamheden van de raad van bestuur. De bezwaarcommissie is een gemeenschappelijk orgaan van de ESA's en is bevoegd om uitspraken te doen in beroepen tegen beslissingen van de ESA's.

Er werd ook een gemengd comité opgericht dat dient als forum waarbinnen de ESA's regelmatig en nauw samenwerken voor onderwerpen van gemeenschappelijk belang, om de intersectorale samenhang van hun werkzaamheden te garanderen.

Tijdens het afgelopen jaar hebben de EBA en de EIOPA Europese stresstests uitgevoerd en gecoördineerd in de bank- en verzekeringssector. De stresstests van deze twee ESA's worden nader toegelicht in hoofdstuk 1.1 en sectie 1.2.2 van dit verslag.

In haar hoedanigheid van autoriteit belast met het toezicht op de kredietinstellingen, de financiële conglomeraten, de beleggingsondernemingen, de betalingsinstellingen en de instellingen voor elektronisch geld en de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen, is de Bank lid van de EBA en van de EIOPA. Bovendien is de FSMA lid van de ESMA als toezichtautoriteit voor de financiële markten, evenals van de EIOPA als autoriteit die is belast met het toezicht op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.

2.1.2 De nieuwe toezichtarchitectuur voor de Belgische financiële sector – Invoering van het ‘twin peaks’-model

Als gevolg van de denkoefening over het toezicht op de financiële sector in Europa is ook in België een denkproces op gang gekomen met betrekking tot de ontwikkeling van de architectuur van het prudentiële toezicht.

Voortbouwend op de aanbevelingen van de Bijzondere Commissie⁽¹⁾ en het Lamfalussy-Comité⁽²⁾ en zich inspirerend op de ontwikkeling in andere landen van de Europese Unie, besloot de Belgische overheid het financiële toezichtapparaat, en meer specifiek de wisselwerking tussen de Bank en de voormalige Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezenen (CBFA) te laten evolueren naar een bipolair ‘twin peaks’-model. De basis voor de nieuwe architectuur werd vastgelegd bij wet van 2 juli 2010⁽³⁾, de zogenaamde ‘twin peaks’-wet.

Gelet op de ingrijpende gevolgen van de herstructurering, en niet in het minst de noodzaak om meer dan vijftienvig vigerende wetten te wijzigen, werd besloten de invoering in twee fasen te laten geschieden.

Bij wijze van overgangsfase werd een Comité voor Systeemrisico's en Systeemrelevante Financiële Instellingen (CSRSFI) opgericht dat, onder voorzitterschap van de Gouverneur van de Bank, was samengesteld uit de leden van de directiecomités van de Bank en de CBFA. Het CSRSFI was actief van 21 oktober 2010 tot en met 31 maart 2011 en had als taak te zorgen voor het toezicht op de systeemrisico's en voor het prudentiële toezicht op de zogenaamde systeemrelevante financiële instellingen (SFI).

(1) Eindrapport van het Hoog Comité voor een nieuwe Financiële Architectuur, 16 juni 2009.

(2) Verslag namens de Bijzondere Commissie belast met het onderzoek naar de Financiële en Bankcrisis, Parl. St. Kamer 2008-09, doc.52, nr.1643/002.

(3) Wet van 2 juli 2010 tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten en van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, en houdende diverse bepalingen (B.S. 28 september 2010). Zie in het bijzonder artikel 26, § 1, van deze wet.

(4) Koninklijk besluit van 3 maart 2011 betreffende de evolutie van de toezichtarchitectuur voor de financiële sector (B.S. 9 maart 2011).

(5) Zie artikel 36/2 van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België.

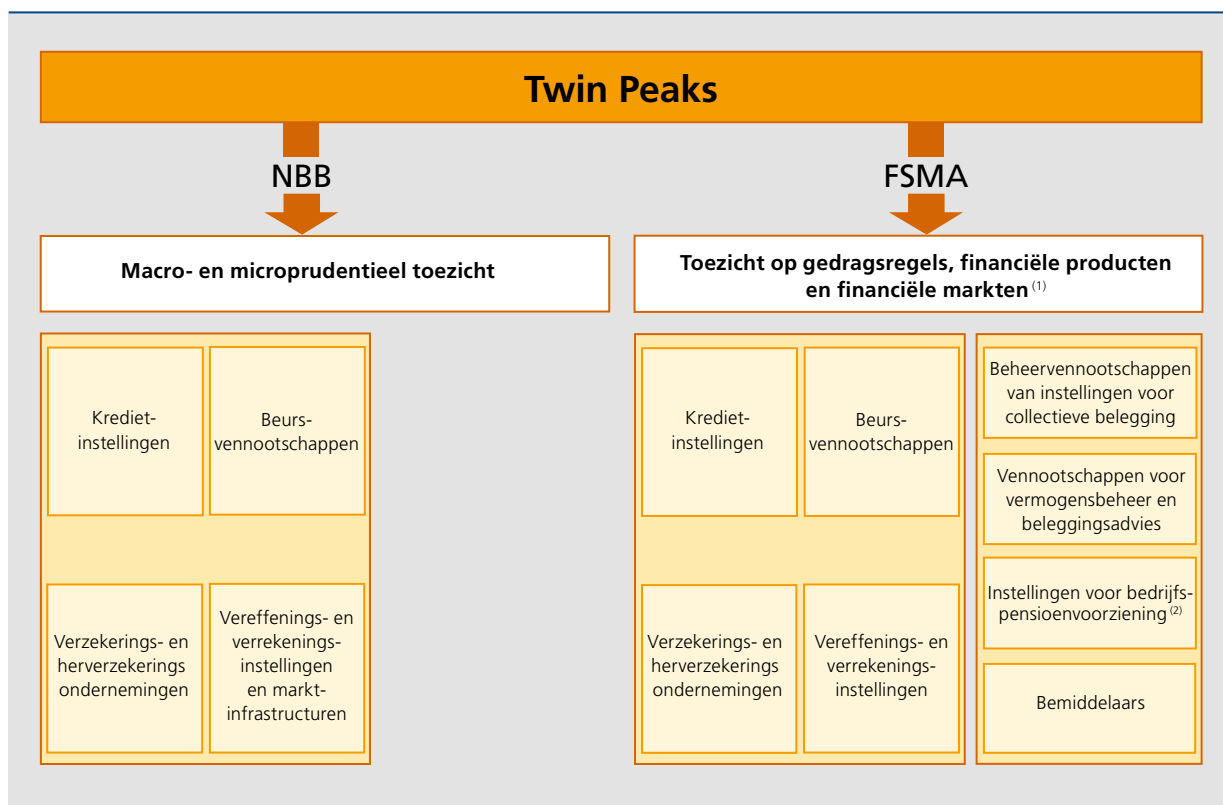
De eigenlijke vormgeving van het nieuwe toezichtmodel kwam tot stand met de uitvaardiging van het koninklijk besluit van 31 maart 2011⁽⁴⁾. Dit veelomvattende volmachtenbesluit trad in werking op 1 april 2011.

Het financiële toezicht steunt sinds die datum op twee pijlers. Enerzijds, de Bank, die voortaan instaat voor het prudentiële toezicht op zowel macro- als microniveau en, anderzijds, de ‘nieuwe CBFA’, omgedoopt tot FSMA en bevoegd voor het toezicht op de financiële markten en beleggingsinstrumenten, de commercialisatie van financiële producten, de gedragsregels van financiële spelers en de consumentenbescherming bij financiële diensten.

De bevoegdheidsverdeling tussen de Bank en de FSMA wordt gekarakteriseerd door een strakke scheiding tussen het toezicht op de prudentiële voorschriften en dat op de gedragsregels. Prudentieel toezicht strekt ertoe na te gaan of financiële ondernemingen in staat zijn hun verbintenissen na te komen en is zodoende gericht op het waarborgen van hun passende organisatie en soliditeit. De controle op voorschriften inzake organisatie, solvabiliteit, rendabiliteit en liquiditeit hoort thuis onder deze noemer. Daar waar microprudentieel toezicht gericht is op de individuele financiële instellingen, is het macroniveau gefocust op het financiële stelsel als geheel, met inbegrip van de onderlinge verbanden tussen de financiële instellingen. Macroprudentieel toezicht strekt ertoe spanningen in het globale systeem te vermijden door – onder meer – toe te zien op de financiële stabiliteit en de SFI's. Gedragsregels beogen op hun beurt de eerlijke, rechtvaardige en professionele behandeling van beleggers, cliënten en andere betrokken partijen. Gedragstoezicht streeft ernaar deze personen te beschermen door toe te zien op vereisten inzake hun zorgvuldige behandeling en de integriteit en deskundigheid van de financiële onderneming.

De nieuwe bevoegdheidsverdeling inzake financieel toezicht leidt er concreet toe dat de Bank sinds 1 april 2011, naast haar bestaande taken, eveneens belast wordt met het individuele prudentiële toezicht op de volgende actoren van het financiële bestel⁽⁵⁾:

- de kredietinstellingen;
- de beleggingsondernemingen met het statuut van beursvennootschap;
- de verzekeringsondernemingen;
- de herverzekeringsondernemingen,
- de verrekeningsinstellingen;
- de vereffeninginstellingen en de daarmee gelijkgestelde instellingen;
- de betalingsinstellingen;
- de instellingen voor elektronisch geld;
- de maatschappijen voor onderlinge borgstelling.

- (1) De FSMA is eveneens bevoegd voor het prudentiële toezicht op: (i) de beheervenootschappen voor ICB's, (ii) de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies en (iii) de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.
- (2) De Bank en de FSMA dienen uiterlijk op 31 december 2013 een rapport op te stellen op basis waarvan de beslissing tot overdracht aan de Bank van het prudentiële toezicht op deze instellingen zal worden genomen.

Ten aanzien van bovenvermelde instellingen heeft de Bank de bevoegdheden inzake prudentieel toezicht overgenomen van de voormalige CBFA en het CSRSFI, dat ophield te bestaan op 1 april 2011. De Bank is bevoegd voor het verlenen van vergunningen aan deze instellingen en ziet, eenmaal vergund, toe op de naleving ervan. Ze kan desgevallend herstelmaatregelen opleggen, vergunningen herroepen en procedures inzake vereffening en sanering instellen. De Bank vervult eveneens de rol van toezichthouder zoals bedoeld in de antiwitwasregelgeving⁽¹⁾.

De door de 'twin peaks'-wet ingevoerde categorie van SFI's, waarvoor het CSRSFI bevoegd was, blijft ook in de definitieve architectuur van toepassing. De specifieke bevoegdheden waarover het CSRSFI beschikte ten aanzien van deze instellingen, werden immers overgedragen aan de Bank⁽²⁾. SFI's dienen bijvoorbeeld het ontwerp van hun strategische beslissingen aan de Bank mee te

delen, die zich hertegen kan verzetten indien zij meent dat de beslissingen in strijd zouden zijn met een gezond en voorzichtig beleid van de instelling of indien zij de stabiliteit van het financiële stelsel ernstig zouden kunnen aantasten. Daarnaast kan de Bank specifieke maatregelen opleggen wanneer zij van oordeel is dat een instelling een onaangepast risicoprofiel heeft of wanneer het gevoerde beleid een negatieve weerslag kan hebben op de stabiliteit van het financiële stelsel. Deze maatregelen kunnen onder meer de vorm aannemen van bijzondere vereisten inzake solvabiliteit, liquiditeit, risicoconcentratie en risicoposities.

Om deze bevoegdheden uit te oefenen, zijn SFI's ertoe gehouden de Bank een verslag te bezorgen aangaande de ontwikkelingen in hun bedrijfsactiviteiten, risicoprofiel en financiële positie, in het kader van een specifieke rapportering die aan deze instellingen wordt opgelegd.

In de toezichtsdomeinen waarvoor zij bevoegd is, kan de Bank reglementen vaststellen ter aanvulling van de betrokken wettelijke of reglementaire bepalingen betreffende technische punten⁽³⁾. Deze reglementen hebben slechts uitwerking na bekrachtiging bij koninklijk besluit

- (1) Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.
- (2) Zie artikel 36/3 van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België.
- (3) Zie artikel 12bis, § 2, van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België.

en bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad. Los van deze reglementaire bevoegdheid kan de Bank aan de instellingen onder toezicht steeds nadere toelichting aangaande regels of praktijken verschaffen onder de vorm van circulaire.

Hoger werd reeds aangegeven dat de CBFA op 1 april 2011 werd hervormd tot FSMA. Deze benaming sluit beter aan bij haar gewijzigde takenpakket dat er voortaan als volgt uitziet: toezicht op de financiële markten, toezicht op de financiële producten, toezicht op bepaalde financiële actoren, waarvan een aantal ook is onderworpen aan prudentieel toezicht (instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening, beheervennootschappen van instellingen voor collectieve belegging, vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies), toezicht op de gedragsregels, en bijdragen tot de financiële vorming van spaarders en beleggers. Het spreekt voor zich dat de Bank en de FSMA nauw blijven samenwerken en informatie uitwisselen om de bewaking van en het prudentiële toezicht op het financiële stelsel te verzekeren.

2.2 Internationale en Europese ontwikkelingen

2.2.1 Internationale ontwikkelingen

De financiële crisis zonder weerga die is losgebarsten in 2007, heeft niet alleen geleid tot een hervorming van de architectuur van het toezicht op de financiële sector in Europa en België, maar heeft tevens de zwakheden van de reglementering en van het toezicht op de financiële sector en, in het algemeen, de tekortkomingen van het internationale financiële en monetaire stelsel in de kijker gezet. Gezien de onderlinge afhankelijkheid van de financiële markten en de wereldeconomie, was het van essentieel belang dat de hervormingen van de financiële sector op internationaal niveau werden aangestuurd. Deze coördinatie op internationaal niveau is bovendien onontbeerlijk om de mogelijkheden tot regelgevingsarbitrage te beperken en om een *level playing field* te garanderen.

In deze context zijn de staats- en regeringsleiders van de G20 sinds de eerste top in Washington in november 2008, herhaaldelijk bijeengekomen om de strategische lijnen van de internationale financiële infrastructuur te hertekenen en om een duurzame, meer evenwichtige en werkgelegenheidscheppende wereldwijde groei te verzekeren. Het Comité voor Financiële Stabiliteit (*Financial Stability Board* – FSB) werd belast met het uitwerken en het bevorderen van de implementatie van een doeltreffende financiële reglementering en een doeltreffend

financieel toezicht. Daarnaast kreeg de FSB ook de opdracht om op internationaal niveau de werkzaamheden te coördineren van de nationale overheden en van de verschillende internationale instanties voor financiële reglementering en financieel toezicht, zoals het Bazels Comité voor Bankentoezicht. De verantwoordelijkheden van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) werden uitgebreid, met name tot het multilaterale toezicht op de externe onevenwichten.

In 2010 werd grote vooruitgang geboekt op het gebied van de financiële regelgeving. Op 20 november 2010 werd door de staats- en regeringsleiders van de G20 een belangrijk akkoord gesloten met betrekking tot de versterking van de prudentiële solvabiliteits- en liquiditeitsnormen, op basis van de werkzaamheden van het Bazel-Comité. Deze nieuwe regels – de zogenaamde Bazel III-regels – moeten leiden tot een verbetering van de capaciteit van de banksector om schokken op te vangen in crisissituaties, zodat de sector zijn rol van financiële tussenpersoon kan blijven vervullen en overheidstussenkomsten beperkt kunnen worden. De nieuwe maatregelen op het vlak van de solvabiliteit beogen de kwaliteit en de omvang van het vereiste eigen vermogen te verbeteren, de harmonisatie op internationaal niveau op te drijven en een betere dekking van de risico's te verzekeren. Op het vlak van de liquiditeit heeft het Bazel-Comité twee minimumregels ingevoerd. Met de eerste regel wordt beoordeeld of een kredietinstelling gedurende een maand een stressperiode kan overleven zonder een beroep te moeten doen op buitengewone steunmaatregelen. Met de tweede regel beoogt men te verzekeren dat de activa van de kredietinstellingen worden gefinancierd met stabiele middelen (zie de secties 2.2.2 en 3.2.2). De staats- en regeringsleiders van de G20 hebben zich verbonden om deze maatregelen te implementeren volgens de kalender die door het Bazel-Comité werd opgesteld.

In 2011 werd de vooruitgang op het vlak van hervormingen enigszins overschaduwd door de Europese soevereine crisis en is het niet mogelijk gebleken om tot concrete en precieze beslissingen te komen in alle domeinen die door de G20 als prioritair werden aangemerkt. Toch werd tijdens het afgelopen jaar, onder meer tijdens de top van staats- en regeringsleiders van 3 en 4 november in Cannes, een aantal elementen beslist.

Ten eerste heeft de recente ervaring aangetoond dat talrijke financiële instellingen, en met name de zogenaamde SFI's, over te weinig eigen vermogen beschikken om het hoofd te bieden aan crisisperiodes. In geval van financiële problemen moeten deze grote, zogenaamde *too big to fail*-instellingen overheidstussenkomst vragen, om de financiële stabiliteit niet in gevaar te brengen. Om

het risico van een financiële crisis en het risico op *moral hazard* van deze entiteiten te beperken, heeft de G20 eensgezindheid bereikt over een pakket maatregelen ter versterking van het toezicht op en de regulering van de mondiaal systeemrelevante financiële instellingen (*global systemically important financial institutions – G-SIFI's*), overeenkomstig de aanbevelingen van de FSB⁽¹⁾. Deze nieuwe algemene regeling voorziet in strengere kapitaalvereisten vanaf 2016, variërend van 1 tot 2,5% (in procent van de risicogewogen activa), naargelang van het systeemrelevante karakter van de betrokken instelling en zal geleidelijk worden geïntroduceerd vanaf 1 januari 2016, en volledig van kracht worden vanaf 1 januari 2019. Een aanvullend bedrag van 1% zal overigens kunnen worden opgelegd aan instellingen die hun systemisch belang verhogen. Deze bijkomende normen moeten de verliezen absorberen en op die manier het kostenplaatje van de overheidstussenkomsten reduceren. Deze nieuwe regeling voorziet eveneens in een versterkt en efficiënter toezicht, evenals in vereisten op het vlak van grensoverschrijdende samenwerking en de uitwerking van herstel- en resolutieplannen. De FSB heeft in november 2011 de lijst bekendgemaakt van de 29 G-SIFI's die de nieuwe regeling zullen moeten nakomen. Deze lijst zal elk jaar in november worden aangepast. Voor België is Dexia de enige instelling die op de lijst voorkomt. Deze lijst werd echter opgesteld op basis van gegevens van 2009, dus vóór de ontmanteling van de Frans-Belgische groep. Dexia zal daarom van de lijst worden geschrapt. Een eerste algemene evaluatie van de implementatie van deze maatregelen op nationaal niveau is gepland voor eind 2012. De Bank heeft ook, overeenkomstig artikel 36/3, §2 van de organieke wet van de Bank, een methodologie ontwikkeld die aansluit bij deze die op internationaal vlak werd uitgewerkt, om te bepalen welke financiële instellingen als binnenlandse systeemrelevante instellingen kunnen worden beschouwd (zie sectie 3.1.3).

Vervolgens kunnen de *over-the-counter* (OTC-) derivatenmarkten belangrijke risico's inhouden voor de stabiliteit van het mondiale financiële stelsel, gezien hun omvang en hun gebrek aan transparantie. Deze tekortkomingen zijn onder meer tot uiting gekomen met de faling van Lehman Brothers. Het is in deze context dat de G20 zich in 2009 ertoe heeft verbonden om deze markten te reguleren. Op de G20-top in Cannes hebben de staats- en regeringsleiders van de G20 er nogmaals met nadruk op

gewezen dat alle OTC-derivatencontracten op beurzen of op elektronische handelsplatforms moeten worden verhandeld en uiterlijk tegen eind 2012 via centrale tegenpartijen moeten worden verrekend. Deze contracten moeten ook worden geregistreerd in centrale gegevensbanken om de transparantie en het toezicht te vergemakkelijken (zie sectie 2.2.5). Om de bankinstellingen ertoe aan te zetten via centrale tegenpartijen te werken, zullen er voor niet-centraal vereffende contracten strengere eigenvermogensvereisten gelden. Uitgaande van de vooruitgang die de FSB heeft vastgesteld⁽²⁾, zullen op wetgevend vlak snel belangrijke maatregelen moeten getroffen worden om de door de G20 vastgelegde doelstellingen te bereiken. De werkgroep *OTC Derivatives* van de FSB zal de opdracht krijgen om de coherentie van de implementatie van deze hervormingen nauwgezet op te volgen.

Ten derde zouden de hervormingen van de reglementering van de kredietinstellingen zinloos zijn indien het parallelle banksysteem (*shadow banking*) niet gereguleerd werd. De niet-regulering van deze entiteiten zou kunnen leiden tot belangrijke regelgevingsarbitrage en zou de geregleerde financiële instellingen ertoe kunnen aanzetten om de regels die op hen van toepassing zijn te omzeilen door hun activiteiten via het parallelle banksysteem te ontwikkelen. Volgens de gegevens verzameld door de FSB, vertegenwoordigen deze entiteiten ongeveer \$ 60 000 miljard, d.i. ongeveer 50% van de bankactiva. Gezien hun omvang en hun hechte band met het geregleerde bankstelsel, kunnen deze instellingen een belangrijke bron van systeemrisico's betekenen. Om deze negatieve effecten te vermijden, hebben de staats- en regeringsleiders van de G20 besloten om de regulering van en het toezicht op het parallelle banksysteem te versterken, overeenkomstig de aanbevelingen van de FSB⁽³⁾. In deze context heeft de FSB vijf domeinen geïdentificeerd: (i) de banken die interageren met instellingen van het parallelle banksysteem, (ii) de geldmarktfondsen (*money market funds*), (iii) de andere entiteiten van het parallelle banksysteem, (iv) de effectisering en (v) de activiteiten die verband houden met effectenleningen. De technische details moeten echter nog worden vastgelegd en de FSB zal zijn werkzaamheden op dat vlak moeten voortzetten.

Ten vierde heeft hun beloningsbeleid de financiële instellingen er mede toe aangezet om soms buitensporige risico's te nemen en op die manier de crisis nog verergerd. In deze context heeft de FSB⁽⁴⁾ reeds in 2009 normen uitgevaardigd om de governance en de transparantie van de beloningen te versterken en om het beloningsbeleid en het risicobeheer beter op elkaar af te stemmen. Eind 2009 heeft de ex-CBFA deze principes in een circulaire opgenomen⁽⁵⁾. In Europa is het beloningsbeleid sinds 1 januari

(1) Zie het document van de FSB *Policy Measures to Address Systemically Important Financial Institutions*, 4 november 2011.

(2) *Second progress report on OTC derivatives market reforms implementation*, 11 oktober 2011.

(3) *Shadow Banking: Strengthening Oversight and Regulation, Recommendations of the Financial Stability Board*, 27 oktober 2011.

(4) *Principles of Sound Compensation Practices*, 2 april 2009.

(5) Circulaire 2009_34 van 26 november 2009.

2011 aan striktere regels onderworpen⁽¹⁾. Ook al heeft de FSB in het kader van de opvolging van de collegiale toetsingen⁽²⁾ vorderingen vastgesteld in de implementatie van de principes en de normen met betrekking tot het bezoldigingsbeleid, leven nog altijd meer dan 40% van de rechtsgebieden die lid zijn van de FSB deze nieuwe regels niet na. Daarom heeft de G20 er nogmaals op gewezen dat de normen die door de FSB zijn vastgelegd, zo snel mogelijk geïmplementeerd moeten worden. Daarentegen is de G20 tot een overeenkomst gekomen betreffende de noodzaak om bijkomende richtlijnen te overwegen voor de definitie van 'nemers van aanzienlijke risico's' en voor het toepassingsgebied ervan (zie sectie 2.2.7).

Ook op het gebied van de bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme werd belangrijke vooruitgang geboekt. Steeds meer lidstaten sluiten zich immers aan bij de door de FSB uitgevaardigde principes (zie sectie 2.2.6). De staats- en regeringsleiders van de G20 hebben overigens opnieuw het belang benadrukt van de werkzaamheden met betrekking tot, ten eerste, de vermindering van de afhankelijkheid van de overheden en de financiële instellingen van externe kredietratings, vervolgens de internationale boekhoudnormen (zie sectie 2.2.9) en, ten slotte, de gecoördineerde implementatie van een kader voor macroprudentiële acties en instrumenten om de opeenstapeling van risico's in de financiële sector te beperken.

Als gevolg van de beslissingen van de staats- en regeringsleiders van de G20 zullen het toezicht op en de opvolging van de implementatie van de hervormingen van de financiële reglementering worden opgevoerd. De FSB wordt, in samenwerking met andere internationale instanties, belast met de coördinatie en de opvolging van de implementatie van de verschillende hervormingen. De opvolging zal gebeuren aan de hand van een scorebord dat jaarlijks wordt voorgelegd aan de staats- en regeringsleiders van de G20 en dat de waargenomen vorderingen en tekortkomingen weergeeft.

Het bestuur van de FSB zal ook worden herzien. De FSB zal voorzien worden van een aangepaste institutionele onderbouw en zal rechtspersoonlijkheid hebben. De samenstelling van de stuurgroep zal herbekeken worden om er plaats te maken voor vertegenwoordigers van het voorzitterschap van de G20 en voor leden van de belangrijkste financiële stelsels, alsook voor de regio's en de financiële centra die momenteel niet vertegenwoordigd zijn. Zo zullen er regionale groepen in het leven worden geroepen, wat een grotere representativiteit zal toelaten. België maakt voortaan deel uit van de Europese regionale groep.

2.2.2 Eigenvermogensvereisten en het Bazel III-kader

Als eerste antwoord op de financiële crisis heeft het Bazel-Comité in juli 2009 een aantal voorstellen geformuleerd, de zogenaamde Bazel 2.5, met het oog op het versterken van het eigen vermogen dat betrekking heeft op effectiserings- en het marktrisico van de handelsportefeuille. Die voorstellen werden opgenomen in de Europese Richtlijn 2010/76/EU (*Capital Requirements Directive* of CRD III) die door de lidstaten van de EU diende omgezet te worden vóór het einde van het jaar 2011.

Wat de effectisering betreft, voert de CRD III specifieke risicogewichten in voor hereffectiseringsverrichtingen. Deze risicogewichten zijn hoger dan deze welke worden toegepast op de gewone effectiseringsverrichtingen, om rekening te houden met het grotere risico van dergelijke posities. Verder houdt de richtlijn ook in dat de instellingen in het kader van *Asset-backed Commercial Paper* (ABCP)-programma's niet langer gebruik mogen maken van de externe ratings die aan het *commercial paper* zijn toegekend wanneer deze laatste ook het ABCP-programma steunen, bijvoorbeeld door middel van een liquiditeitslijn.

Voor de handelsportefeuille hebben de wijzigingen die zijn ingevoerd door de CRD III voornamelijk een invloed op de behandeling van het specifieke positierisico en op de kwalitatieve en kwantitatieve vereisten die van toepassing zijn op de interne modellen. In deze context voert de richtlijn een verhoogde wegging in voor het wanbetalingsrisico en het migratierisico. Het specifieke risico voor posities op aandelen wordt op zijn beurt opgetrokken van 4% naar 8%. Voor het gebruik van interne modellen, zowel voor specifieke risico's als voor algemene risico's, verlangt de richtlijn van de instellingen dat zij een bijkomende eigenvermogensvereiste berekenen die gebaseerd is op de *Value-at-Risk* (VaR) in periodes van spanning op de financiële markten (*stressed VaR*).

De richtlijn bepaalt ook dat de behandeling van effectiserings- en hereffectiseringsverrichtingen van de handelsportefeuille in overeenstemming wordt gebracht met die van de bancaire portefeuille. De richtlijn voorziet hiervoor echter in een overgangperiode die loopt tot 31 december 2013 en gedurende welke de instellingen hun eigenvermogensvereisten dienen te berekenen op basis van het

(1) Richtlijn 2010/76/EU van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot wijziging van de Richtlijnen 2006/48/EG en 2006/49/EG wat betreft de kapitaalvereisten voor de handelsportefeuille en voor hersecuritisaties, alsook het bedrijfs-economisch toezicht op het beloningsbeleid, PB L 329 van 14 december 2010.

(2) *Follow up peer review on compensation practices*, 11 oktober 2011.

maximum van de verkregen vereisten op de lange nettoposities of de korte nettoposities. De richtlijn voert ook een specifieke behandeling in voor de handelsactiviteiten die gebaseerd zijn op *correlation trading*.

En tot slot heeft de CRD III tot eind 2011 de toepassing verlengd van de bepaling van richtlijn 2006/48/EG die inhoudt dat de eigenvermogensvereisten die berekend worden aan de hand van een intern model dat goedgekeurd werd door de toezichthouder, niet lager mogen zijn dan 80% van de vereisten berekend volgens de gestandaardiseerde methodes waarin de richtlijn voorziet. Daarnaast heeft deze richtlijn de verplichting om bijkomende waardeaanpassingen door te voeren uitgebreid tot de tegen reële waarde gewaardeerde activa in de niet-handelsportefeuille, om rekening te houden met de onzekerheden die verbonden zijn aan de waardering, zoals dat al het geval was voor de posities in de handelsportefeuille.

Deze bepalingen werden omgezet in het reglement van de Bank van 15 november 2011 met betrekking tot het eigen vermogen van kredietinstellingen en investeringsmaatschappijen, maar waren aan het einde van de verslagperiode nog niet bekrachtigd bij koninklijk besluit.

Einde 2010 heeft het Bazel-Comité aanvullende voorstellen geformuleerd om de internationale prudentiële solvabiliteitsnormen aan te scherpen en uniforme liquiditeitsvereisten in te voeren. Aan die voorstellen, die door de *Group of Governors and Heads of Supervision* en in november 2010 door de G20 werden goedgekeurd, heeft het Bazel-Comité twee documenten gewijd met als titels '*Basel III: a global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*', dat in essentie over de solvabiliteitsnormen handelt, en '*Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring*', waarin de liquiditeitsnormen aan bod komen. Die nieuwe internationale solvabiliteits- en liquiditeitsnormen vormen een belangrijke stap op weg naar de versterking van de soliditeit van de banksector na de financiële crisis. Het doel is ervoor te zorgen dat de sector beter in staat is om verliezen op te vangen bij een economische of financiële crisis en om kredieten te blijven verstrekken aan de economische actoren. Die voorstellen vormen een aanvulling op de voorstellen van het Bazel-Comité inzake deugdelijk bestuur, risicobeheer, markttransparantie en resolutiemechanismen van internationale bankgroepen. Na de publicatie van de voorstellen van het Bazel-Comité maakte de EC tevens haar voorstel bekend voor een richtlijn en een Europese verordening van 20 juli 2011 met de bedoeling de zogenoemde Bazel III-normen om te zetten binnen de EU. De onderhandelingen tussen de Commissie en de Raad over die tekst gingen in het vierde kwartaal van 2011 van start.

De door de EC voorgelegde ontwerp tekst voldoet aan twee hoofddoelstellingen.

Vooreerst beoogt de Commissie een maximale harmonisatie van de voor kredietinstellingen geldende regels inzake solvabiliteit en liquiditeit, teneinde een interne eenheidsmarkt voor financiële dienstverlening te creëren. Daartoe stelt de Commissie voor zoveel mogelijk nationale discretionaire bevoegdheden op te heffen die momenteel in de bankrichtlijn zijn vastgelegd, maar ook een deel van de richtlijn te vervangen door een Europese verordening die rechtstreeks op de kredietinstellingen van toepassing is, om een maximale harmonisatie te bereiken. De bepalingen die door de lidstaten moeten worden toegepast, met name die waarin de bevoegdheden van de autoriteiten worden omschreven, zoals sanctiemaatregelen of de bevoegdheid om in bepaalde omstandigheden aanvullende eigenvermogens- of liquiditeitsvereisten op te leggen, zullen in een richtlijn voor maximale harmonisatie worden opgenomen. De Europese verordening zal de bepalingen omvatten die rechtstreeks van toepassing zijn op de kredietinstellingen, met name de minimale eigenvermogens- en liquiditeitsnormen en de berekeningswijze van die normen. Dit betekent in de praktijk dat de lidstaten minder armslag zullen hebben om voor de hele sector strengere normen op te leggen inzake minimale kapitaal- en liquiditeitsvereisten. Ze zullen echter voor zowel het eigen vermogen als de liquiditeit aanvullende vereisten kunnen opleggen, hetzij in het kader van de zogenoemde pijler 2-benadering – dat wil zeggen voor instellingen afzonderlijk, teneinde rekening te houden met hun specifieke risicoprofiel – hetzij door een extra kapitaalbuffer op te leggen. Dat voorstel tot maximale harmonisatie is nog het onderwerp van een debat tussen de Commissie en de lidstaten van de EU. Hoewel het opnemen van de voor de kredietinstellingen geldende bepalingen in een verordening het voordeel biedt een op Europees vlak geharmoniseerd kader te creëren, beperkt het de interventiecapaciteit van de lidstaten door hen te verhinderen de eigenvermogens- of liquiditeitsvereisten in het algemeen voor de hele sector te verhogen, indien dat nodig blijkt voor de voorkoming van systeemrisico's, en indien dat wordt aanbevolen door Europese autoriteiten zoals de EBA of de ESRB. Een aantal lidstaten meent dat de eerste verantwoordelijkheid inzake voorkoming van systeemrisico's berust bij de nationale autoriteiten, omdat de kosten van een financiële crisis voornamelijk worden gedragen door de betrokken lidstaat, en dat ze bijgevolg moeten beschikken over alle nodige macroprudentiële instrumenten.

Vervolgens beoogt de Commissie met de voorgelegde ontwerp tekst de omzetting in Europees recht van de zogenoemde Bazel III-normen, rekening houdend met de

specifieke kenmerken van Europa. De inhoud van de hieronder toegelichte tekst omvat hoofdzakelijk de nieuwe definitie van reglementair kapitaal, de nieuwe kalibratie van de minimumvereisten, de invoering van aanvullende eigenvermogensbuffers, de invoering van een indicatieve dekkingsratio voor de liquiditeit (*liquidity coverage ratio* – LCR) tot 1 januari 2015 en een verplichte ratio nadien, de invoering van een schuldratio (*leverage ratio*) uit hoofde van pijler 2 met de bedoeling die ratio verplicht te maken na 2018, en de door het Bazel-Comité voorgestelde overgangsmaatregelen. De voorstellen van het Bazel-Comité aangaande de instellingen die voor de mondiale financiële stabiliteit een systeemrisico inhouden, zijn niet opgenomen in de voorgestelde tekst van de EC, maar zouden later moeten worden ingevoerd. Daarenboven werkt de Commissie nog steeds aan haar voorstel van richtlijn betreffende een kader voor crisisbeheer en -afwikkeling in Europa (zie sectie 2.2.3). De voorgestelde richtlijn zou bepaalde voorstellen van het Bazel-Comité in aanmerking moeten nemen, met name die inzake de mogelijkheid om achtergestelde schuldinstrumenten (of Tier 2) en, eventueel, bevoorrechte schulden (*bail in*) om te zetten in Tier 1-basiskapitaal (*common equity Tier 1 capital* – CET1) dat de gewone aandelen en de reserves bevat.

De nieuwe voorstellen van de Commissie inzake solvabiliteit strekken er in essentie toe de kwaliteit en de kwantiteit van het vereiste eigen vermogen te verbeteren, een betere risicodekking te garanderen via aangepaste vereisten, en in de solvabiliteitsnormen macroprudentiële elementen in te voeren om zo de systeemrisico's te beperken die voortvloeien uit de procycliciteit en de onderlinge verbondenheid tussen de financiële instellingen.

De crisis heeft eraan herinnerd dat risico's moeten worden gedekt door hoogwaardig eigen vermogen, terwijl verliezen in de eerste plaats worden opgevangen via kapitaal en reserves. Ook werd vastgesteld dat de definities van eigen vermogen in de verschillende landen uiteenliepen en dat er een gebrek aan transparantie bestond over de werkelijke kwaliteit van het eigen vermogen van de financiële instellingen.

De Commissie stelt een herziening van de definitie van eigen vermogen voor, door de nadruk te leggen op het begrip CET1 dat uitsluitend betrekking heeft op het kapitaal dat wordt vertegenwoordigd door aandelen die aan een aantal beleenbaarheidscriteria voldoen, en de reserves. Het voorstel van de EC verschilt enigszins van dat van het Bazel-Comité, doordat dat comité uitdrukkelijk voorstelt enkel de gewone aandelen in het CET1 te aanvaarden. Dit is te wijten aan het feit dat er op Europees niveau geen eenvormige definitie bestaat

voor 'gewoon aandeel', als gevolg van de verschillen in vennootschapsrecht tussen de lidstaten. De Commissie stelt tevens een harmonisering van de op het eigen vermogen te verrichten aftrekken en aanpassingen voor, bijvoorbeeld de aftrek van goodwill of van deelnemingen in andere financiële instellingen, door ze in het algemeen toe te passen op het niveau CET1. Het Europese ontwerp voorziet verder in de mogelijkheid om de verzekeringsondernemingen te consolideren in plaats van de participaties in die ondernemingen te reduceren, in overeenstemming met de voorstellen van het Bazel-Comité, teneinde rekening te houden met de structuur van de Europese financiële groepen die gezamenlijk bank- en verzekeringsactiviteiten ontwikkelen.

Om het eigen vermogen, *sensu stricto*, of Tier 1 te vormen, kunnen de instellingen, naast de CET1-bestanddelen, altijd rekening houden met de hybride schuldinstrumenten, op voorwaarde dat deze eeuwigdurend zijn, een volledige flexibiliteit inzake de betaling van de vergoeding bieden, en het, zo nodig, mogelijk maken de verliezen te dekken en zodoende het aanvullende Tier 1-kapitaal vormen. Die nieuwe definitie van het Tier 1-eigen vermogen en van het CET1 is veel strenger dan de huidige definitie, in die zin dat de van het eigen vermogen af te trekken bestanddelen werden uitgebreid, inzonderheid met de uitgestelde belastingvorderingen, dat aanpassingen van prudentiële aard, die het eigen vermogen doorgaans deden stijgen, werden geschrapt en dat de voorwaarden werden herzien waaronder instrumenten als eigen vermogen kunnen worden aangemerkt, om te garanderen dat verliezen in *going concern* en bij vereffening kunnen worden gedragen. De achtergestelde instrumenten met een minimale looptijd van 5 jaar kunnen voor de berekening van het totale eigen vermogen verder als Tier 2-kapitaal in aanmerking worden genomen.

In haar voorstel houdt de EC rekening met de voorstellen van het Bazel-Comité om strengere eigenvermogensvereisten op te leggen voor de kredietrisico's die uit de derivatenactiviteiten voortvloeien, door een kapitaallast op te leggen voor de mogelijke verliezen aan marktwaarde ingevolge de verslechterende kredietwaardigheid van de tegenpartij.

Om rekening te houden met het systeemrisico dat voortvloeit uit de onderlinge verbondenheid tussen de grote kredietinstellingen, die in hoofdzaak te wijten is aan de derivatenmarkt, zijn ook de eigenvermogensvereisten voor interbancaire posities verscherpt. Parallel daarmee worden ook stimulansen gegeven om voor de derivatenactiviteiten een beroep te doen op gecentraliseerde vereffeninginstellingen teneinde het kredietrisico te beperken.

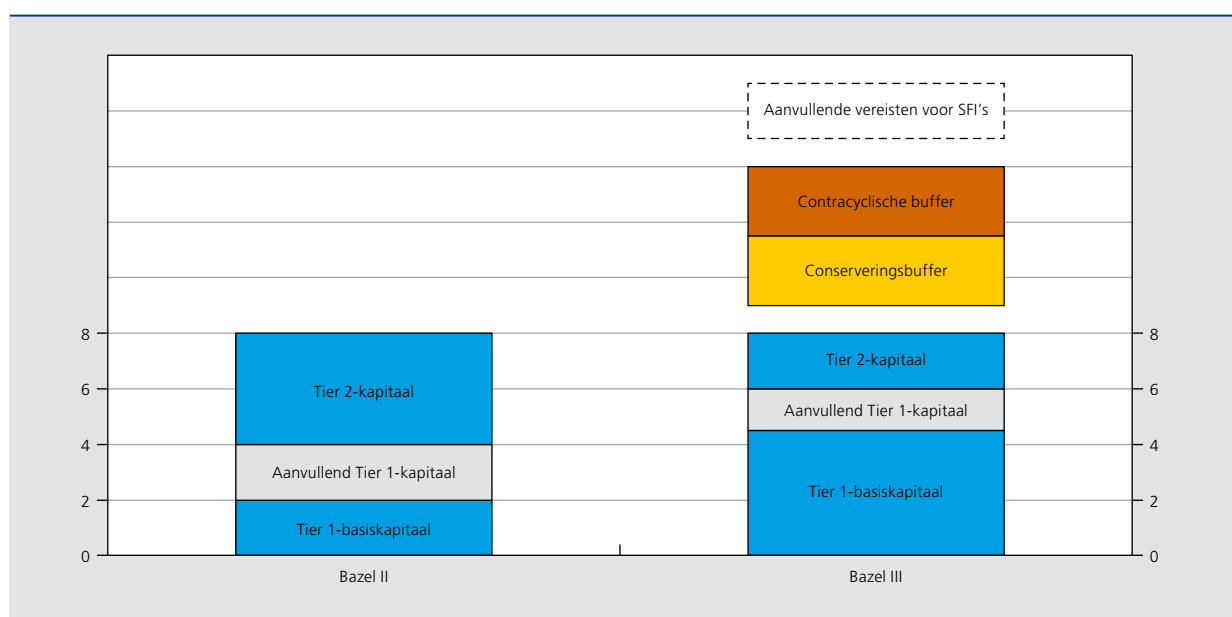
Om het procyclisch effect van de solvabiliteitsnormen te beperken, stelt de Commissie voor om de instellingen te verplichten boven het minimale eigen vermogen een kapitaalbuffer aan te leggen. Zo zouden zij meer bepaald moeten beschikken over een vaste minimumbuffer aan CET1, de zogenoemde conserveringsbuffer (*capital conservation buffer*), boven het vereiste minimum. Wanneer de toezichthouders vaststellen dat de kredietverlening binnen de economie buitensporig toeneemt, zouden zij kunnen beslissen die buffer te verhogen met een bijkomende buffer, de contracyclische kapitaalbuffer (*countercyclical capital buffer*). Als een instelling niet over voldoende eigen vermogen beschikt om het minimale eigen vermogen en de vereiste kapitaalbuffer te dekken, zal de toezichthouder de mogelijkheid om dividenden uit te keren, beperken. In een crisissituatie zal de toezichthouder ook kunnen beslissen om het vereiste bufferniveau te verlagen, zodat de banksector kredieten kan blijven verstrekken aan de economische actoren.

Tijdens de financiële crisis is ondermeer vastgesteld dat een aantal instellingen hun schuldratio buitensporig hebben opgevoerd in de groeiperiode vóór de crisis. Bij het uitbreken van de crisis hebben zij die schuldratio echter versneld moeten afbouwen. Om het risico verbonden aan de versnelde afbouw van de schuldratio (*deleveraging*) te beperken, stelt de Commissie, overeenkomstig de voorstellen van het Bazel-Comité, voor om op termijn een aanvullende schuldratio op te leggen die het totale activiteitsvolume

ten opzichte van het eigen vermogen begrenst om een buitensporige toename van het kredietvolume tijdens groeiperiodes te beperken. In een eerste fase zal die ratio niet bindend zijn, teneinde de kalibratie ervan te verfijnen. Die ratio zal een aanvulling vormen op de solvabiliteitsratio van de instelling en zal het totale volume van de activiteiten – op vereenvoudigde wijze berekend op basis van de boekhoudkundige brutogegevens – vergelijken met het eigen vermogen. In vergelijking met de solvabiliteitsratio zal de schuldratio het foutenrisico beperken dat verband houdt met de modellering van het risicovolume, door wegingen of risicoparameters zoals de kans op wanbetaling en verlies in geval van wanbetaling, op te nemen in de berekening van de solvabiliteitsratio. Het minimumpeil van de schuldratio wordt in het voorstel van de EC niet vastgelegd, terwijl het Bazel-Comité een peil van 3 % had voorgesteld. Dit wordt gerechtvaardigd door het feit dat de schuldratio ter indicatie zou moeten worden toegepast, in afwachting van de uiteindelijke kalibratie ervan, en dit tot 1 januari 2018, de dag waarop die ratio een verplichte minimumratio zou worden.

Volgens de huidige vereisten moet het totale eigen vermogen 8 % van het risicovolume dekken. Het totale eigen vermogen moet overigens voor de helft uit zogenoemd Tier 1-kapitaal bestaan, dat op zijn beurt voor de helft uit aanvullend Tier 1-kapitaal kan zijn samengesteld. In de praktijk houdt dit in dat de minimale basiskapitaalratio en de Tier 1-kapitaalratio respectievelijk 2 % en 4 % bedragen op basis van de Europese richtlijnen.

GRAFIEK 30 MINIMUMVEREISTEN INZAKE REGLEMENTAIR KAPITAAL VAN BAZEL II EN BAZEL III
(in % van de risicogewogen activa)

Bron: Bazel-Comité.

Het Bazel-Comité heeft uit de analyse van de bankencrisis geconcludeerd dat het niveau van het vereiste eigen vermogen ontoereikend was om te garanderen dat de instellingen voldoende weerstand zouden kunnen bieden in crisissituaties en heeft daarom een nieuwe kalibratie van de minimumvereisten voorgesteld, die erin bestaat het minimumpeil van het CET1 op 4,5% van de risicogewogen activa vast te stellen, terwijl Tier 1-kapitaal een minimumniveau van 6% en het totale eigen vermogen een minimumpeil van 8% zouden moeten bereiken. Bij dat vereiste minimumniveau komt nog een kapitaalconserveringsbuffer van 2,5% die door CET1 moet worden gedekt, wat in de praktijk het bedrag aan CET1 dat te allen tijde moet worden gevormd, op 7% brengt. Wanneer de kredietverlening buitensporig zou toenemen, zou een contracyclische kapitaalbuffer van maximaal 2,5% aan CET1 moeten worden gevormd. In de praktijk liggen die nieuwe minima minstens driemaal hoger dan de huidige vereisten. Zoals in sectie 2.2.1 wordt toegelicht zouden de SFI's een aanvullende

vereiste van 1 tot 2,5% aan CET1 moeten kunnen dragen. De EC dient haar voorstel daaromtrent nog te vervolledigen. Het Bazel-Comité heeft in 2010 een studie uitgevoerd naar de impact van deze nieuwe normen (zie Kader 4).

De door de Commissie voorgestelde tekst weerspiegelt getrouw het voorstel van het Bazel-Comité inzake de kalibratie van de eigenvermogensvereisten. Het voorstel van de EC staat de lidstaten bovendien toe een contracyclische kapitaalbuffer van meer dan 2,5% op te leggen. Het verschil boven de drempel van 2,5% is echter enkel van toepassing op de instellingen naar plaatselijk recht in de desbetreffende lidstaat – weliswaar met de mogelijkheid voor de andere lidstaten om op vrijwillige basis dezelfde vereiste op te leggen aan hun eigen financiële instellingen. Om hun impact op de economische groei te beperken, stelt de Commissie voor om de nieuwe vereisten vanaf 1 januari 2013 progressief in te voeren, zodat ze op 1 januari 2019 integraal kunnen worden toegepast.

Kader 4 – Resultaten van de kwantitatieve impactstudies

In het kader van de uitvoering van Bazel III heeft het Bazel-Comité in december 2010 een kwantitatieve studie (*Quantitative Impact Study – QIS*) gepubliceerd om de impact voor het mondiale bankstelsel te beoordelen van de nieuwe regels inzake kwaliteit en kapitaalniveau, verbetering van de risicobeoordeling, beperking van een buitensporig hefboomeffect en liquiditeit. Deze oefening, die werd uitgevoerd door 263 banken in 23 landen, waarvan er 94 een Tier 1-kapitaal van meer dan €3 miljard hadden, die internationaal actief waren en gediversifieerde activiteiten hadden (banken van Groep 1), was gebaseerd op cijfers van eind december 2009. Een soortgelijke oefening vond plaats op Europees niveau.

De oefening hield geen rekening met de overgangsmaatregelen, zoals de geleidelijke invoering van de aftrekken en de nieuwe kapitaalnormen, maar ging uit van de veronderstelling dat de nieuwe Bazel III-regels eind 2009 volledig en onmiddellijk zouden worden toegepast, en liet elk mogelijk optreden van de banken buiten beschouwing, met name door het aantrekken van kapitaal, wijzigingen in de portefeuille of reservering van de gegenereerde winsten.

Op grond van die zeer strikte hypothesen bedroeg de gemiddelde CET1-ratio 5,7% voor de banken van Groep 1 en 7,8% voor die van Groep 2 (samengesteld uit de banken die niet behoren tot Groep 1).

Ten opzichte van het minimum van 7% aan CET1 per instelling, bestaande uit de minimumvereiste van 4,5% en de kapitaalconserveringsbuffer van 2,5%, bedroeg het totale tekort aan kapitaal eind 2009 €577 miljard voor de banken van Groep 1 en €25 miljard voor de banken van Groep 2.

De CET1-ratio, uit het Bazel III-stelsel, wordt in vergelijking met de huidige Tier 1-ratio sterk beïnvloed door de wijzigingen in, enerzijds, de definitie van het in aanmerking komende kapitaal en, anderzijds, in mindere mate, door de berekening van het gewogen risicovolume. De verhoging van de risicogewogen activa heeft een grotere invloed op de instellingen van Groep 1 (+23% gemiddeld) dan op de banken van Groep 2 (+4% gemiddeld).

De schuldratio bedroeg gemiddeld 2,8% voor de banken van Groep 1 en 3,8% voor de banken van Groep 2. Die ratio's zijn te vergelijken met het momenteel op 3% vastgestelde minimum.

Na die oefening bleven de banken kapitaal aantrekken via de uitgifte van aandelen of inhouding van winst. Ze wijzigden ook de samenstelling van hun portefeuille. De huidige conjunctuursituatie maakt het er echter niet gemakkelijker op snel te voldoen aan de nieuwe Bazel III-vereisten. Het is dus belangrijk dat de banken de nodige maatregelen nemen om zo spoedig mogelijk aan de nieuwe Bazel III-vereisten inzake solvabiliteit en hefboomeffect te kunnen voldoen.

De kwantitatieve impactstudies die het Bazel-Comité organiseerde, peilden ook naar de posities van de deelnemende banken met betrekking tot de twee geharmoniseerde liquiditeitsnormen die het Bazel-Comité ontwikkelde. Het betreft hier de dekkingsratio voor de liquiditeit (*liquidity coverage ratio* – LCR) en de netto stabielefinancieringsratio (*net stable funding ratio* – NSFR) die respectievelijk willen bewerkstelligen dat zowel de korte termijn als de meer structurele liquiditeitspositie van kredietinstellingen voldoende robuust zijn (zie sectie 3.2.2).

Uit de resultaten met betrekking tot de LCR blijkt dat het deelnemende staal aan banken eind december 2009 buffers aanhield om gemiddeld aan respectievelijk 83 % (Groep 1-banken) en 98 % (Groep 2-banken) van hun financieringsnoden te voldoen als het door deze ratio gesimuleerde stress-scenario zich zou voordoen. Nagenoeg de helft van de deelnemende banken (46 %) beschikte reeds over de beschikbare liquiditeitsbuffers om aan de LCR te voldoen. Deze liquiditeitsbuffers bleken voor het grootste deel te zijn samengesteld uit cash (5 %), reserves bij de centrale bank (19 %) en overheidsobligaties met een 0 % weging in de gestandaardiseerde Bazel II-benadering voor kredietrisico. Voor de deelnemende Belgische banken lijkt deze ratio over het algemeen strenger dan de Belgische reglementaire stresstestnorm. Alhoewel beide normen dezelfde methodologie gebruiken en beogen dat een bank over een voldoende liquiditeitsbuffer beschikt om een stress-scenario van één maand te overleven, verschillen bepaalde parameters die de omvang van de liquiditeitsbuffer en het stress-scenario definiëren tussen beide ratio's. Het is een feit dat de Bazel III-ratio niet alle activa, die door banken als onderpand in transacties met centrale banken kunnen worden aangewend, aanvaardt als deel van de liquiditeitsbuffer. Dit maakt dat bepaalde kredietinstellingen nog inspanningen zullen moeten leveren om aan de LCR te voldoen tegen de voorziene invoeringsdatum begin 2015. Banken kunnen daartoe onder meer de samenstelling van hun liquiditeitsbuffer aanpassen, de aangetrokken kortetermijnmarktfinanciering of de potentiële liquiditeitsbehoeften verbonden aan buitenbalansactiviteiten afbouwen etc. Al met al lijkt de invoering van de Belgische stresstestratio reeds te hebben geleid tot het leveren van inspanningen ter verbetering van de liquiditeitspositie van Belgische instellingen die ook de overgang naar de LCR zullen vergemakkelijken. De soevereine crisis hindert echter het nemen van bijkomende maatregelen ter verbetering van de kortetermijnliquiditeitspositie.

De resultaten van de impactstudie wijzen er daarnaast op dat deelnemende banken die in belangrijke mate een beroep doen op deposito's van particuliere klanten, reeds voldoen aan de tweede Bazel III-ratio, de NSFR. De ratio bedroeg einde december 2009 respectievelijk gemiddeld 93 % en 103 % voor het internationale staal aan deelnemende banken van Groep 1 en Groep 2. De geplande invoeringsdatum van deze ratio is pas voorzien begin 2018 en biedt instellingen die niet aan deze ratio voldoen, ruimschoots de tijd om maatregelen door te voeren om de structurele liquiditeitspositie te versterken.

2.2.3 Ontwikkeling van het kader voor crisisbeheer

België heeft in 2010, bij wet van 2 juni tot uitbreiding van de herstelmaatregelen voor de ondernemingen uit de bank- en financiële sector, zijn kader voor het crisisbeheer toepasselijk op kredietinstellingen, verzekeringsondernemingen en vereffeninginstellingen aangepast. De mate waarin deze wet in de loop van de volgende maanden zal moeten worden herzien, hangt gedeeltelijk af van de Europese ontwikkelingen ter zake.

De ontwerprichtlijn van de EC betreffende het crisisbeheer, die grotendeels slaat op de banksector en nog niet werd gepubliceerd, zou een sleutelement moeten vormen in deze discussies en de aanpak van de nationale autoriteiten moeten harmoniseren op verschillende vlakken en zodoende een invloed hebben op de volledige cyclus van het crisisbeheer, gaande van de voorbereiding van de tijdige interventie tot de resolutie en financiering ervan. Zo zou de ontwerprichtlijn een essentieel element van de voorbereiding aanpakken, namelijk de herstel- en resolutieplannen.

Die plannen zouden zowel de kredietinstellingen als hun autoriteiten in staat moeten stellen zich beter voor te bereiden op een crisissituatie, door vooraf de verschillende mogelijke opties te onderzoeken die beschikbaar zijn om de situatie te beheersen. Dankzij deze voorbereiding kunnen, in normale tijden, de belemmeringen voor een geordende oplossing van de crisis worden opgespoord, en kunnen ze in omvang worden gereduceerd. Vervolgens beoogt de ontwerprichtlijn de bevoegdheden van de toezicht- en resolutieautoriteiten te harmoniseren, zowel in een precrisiscontext – wanneer preventieve maatregelen noodzakelijk kunnen blijken – als in een crisissituatie, wanneer corrigerende en resolutie maatregelen geboden zijn. Als het voorstel van de Commissie zou worden goedgekeurd door de staten, zou het de bevoegdheden van de meeste nationale resolutieautoriteiten aanzienlijk verhogen, aangezien het in laatste instantie zou kunnen voorzien in de mogelijkheid om de schuldeisers te laten deelnemen in geval van crisis (*bail in*), in plaats van de nationale autoriteiten (*bail out*). Bovendien voorziet het in coördinatiemechanismen tussen de nationale autoriteiten bij de uitvoering van grensoverschrijdende maatregelen, en in een bemiddelingsrol voor de EBA in geval van onenigheid tussen de nationale autoriteiten. Deze voorstellen omvatten tevens een component die verband houdt met de financiering van de crises, door het opzetten van resolutiefondsen om een systematisch beheer van de faillissementen mogelijk te maken zonder het financiële stelsel te destabiliseren, en die een aanvulling vormt op de depositogarantiefondsen.

Daarnaast dient ook te worden gewezen op de Europese initiatieven om de werking van de depositogarantiefondsen beter te harmoniseren en hun interventiecapaciteit te versterken. De door de EC voorgestelde ontwerprichtlijn wil ook aan alle deposanten in heel Europa dezelfde bescherming bieden. Ze voorziet tevens in de totstandbrenging van grensoverschrijdende samenwerkingsmechanismen tussen de nationale beschermingsfondsen.

2.2.4 Verzekeringen

Ontwikkelingen in de EU: Solvency II

De laatste jaren is de verzekeringssector in Europa onderhevig geweest aan een aantal fundamentele veranderingen. De moeilijke omstandigheden voor de sector bij de aanvang van het vorige decennium en de tekortkomingen van het huidige regulerings- en toezichtraamwerk (Solvency I) hebben regelgevers ertoe aangezet veranderingen aan te brengen in de wijze waarop de solvabiliteitspositie van verzekeringsondernemingen wordt gereguleerd. In tegenstelling tot de regels die de kapitaalvereisten voor banken voorschrijven, welke

gebaseerd zijn op het Bazel-raamwerk, is het solvabiliteitsraamwerk voor verzekerings- en herverzekeringsondernemingen een pure Europese aangelegenheid.

Het Europees Parlement en de Europese Raad hebben de Solvency II-kaderrichtlijn goedgekeurd op 25 november 2009, waardoor rekening kon worden gehouden met de impact van de financiële crisis. Deze tekst, die door de EC officieel werd voorgesteld op 10 juli 2007, bevat de basisprincipes voor een nieuw solvabiliteitsregime dat zich volledig richt op het risicoprofiel van dat de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen en dat de huidige Solvency I-vereisten vervangt. Tegelijkertijd omvat deze richtlijn een herziening van de belangrijkste bestaande richtlijnen voor de verzekeringssector. Solvency II zal van toepassing zijn op alle verzekerings- en herverzekeringsondernemingen in de EU (ongeveer 5 000 ondernemingen en onderlinge verzekeringsverenigingen).

Met het Solvency II-regime beoogt de EC een betere regelgeving, een diepere integratie van de EU verzekeringsmarkt, een nog betere consumentenbescherming en een verhoogde competitiviteit van de sector. De bestaande regelgeving wordt immers als gedateerd beschouwd omdat ze niet prospectief is, niet alle risico's omvat en de ondernemingen niet echt aanzet tot een beter beheer van de risico's. Bovendien heeft de bestaande regelgeving niet gezorgd voor een uniformisering van de wijze waarop de technische voorzieningen worden berekend, zijn de kapitaalvereisten niet risicogevoelig en bovendien tegenstrijdig in de zin dat technische voorzieningen leiden tot hogere kapitaalvereisten. Ten slotte zijn de vereisten inzake goed beheer en organisatie van de onderneming niet precies genoeg.

De Solvency II-richtlijn is uitgewerkt op basis van een aantal krachtlijnen:

- consistentie met de economische realiteit wat een marktconsistente waardering van actief en passief inhoudt;
- risicogevoeligheid wat impliceert dat de kapitaalvereiste stijgt naarmate de onderneming is blootgesteld aan meer risico's;
- een 3-pijler architectuur met kwantitatieve, kwalitatieve en *disclosure* vereisten die een beter beheer van de risico's stimuleert;
- compatibiliteit met andere internationale werkstromen zoals de ontwikkelingen van de *International Accounting Standards Board* (IASB), de bankenreglementering en de internationale standaarden voor het verzekeringstoezicht.

De Solvency II-richtlijn is een kaderrichtlijn en geeft dus enkel de grote principes aan die verdere uitwerking krijgen in de uitvoeringsmaatregelen en aanbevelingen van

de EIOPA. In juni 2011 heeft de EC haar informele consultatie van de lidstaten over de uitvoeringsmaatregelen van de Solvency II-richtlijn beëindigd en in het najaar van 2011 is een ontwerp tekst van deze uitvoeringsmaatregelen aan de lidstaten ter informatie voorgelegd. De voorgestelde uitvoeringsmaatregelen blijven echter aan veranderingen onderhevig aangezien de goedgekeurde versie van de richtlijn geen definitieve tekst is. De Omnibus II-richtlijn amendeert immers de Solvency II-richtlijn en wijzigt de inhoud ervan door, onder meer, de invoering van een aantal overgangsbepalingen. De besprekingen tussen de EC, de Raad en het Europees Parlement, de zogenaamde dialoog, met het oog op het aannemen van de Omnibus II-richtlijn, zullen in april 2012 van start gaan om de richtlijn einde 2012 van kracht te laten worden. De krachtlijnen van Omnibus II zijn dat;

- de Solvency II-richtlijn moet worden omgezet voor 1 januari 2013 (of voor 31 maart 2013);
- het nieuwe prudentiële regime gradueel wordt ingevoerd in de loop van 2013;
- voor een aantal zaken die de goedkeuring van de toezichthouder vereisen, zoals het gebruik van een intern model, ondernemingseigen parameters, enz., het goedkeuringsproces vanaf juni 2013 start;
- per 1 januari 2014 het regime volledig van kracht wordt.

De EIOPA heeft in de loop van 2011 verder werk gemaakt van technische standaarden en adviezen die uitwerking geven aan bepaalde uitvoeringsmaatregelen. De belangrijkste technische standaarden en adviezen zouden tegen eind 2012 rond moeten zijn. In dat perspectief is het de bedoeling om deze standaarden aan de Commissie te bezorgen in september 2012 na een consultatieperiode. Dit betekent dat de technische standaarden ter ondersteuning van de uitvoeringsmaatregelen van de Solvency II-richtlijn pas ten vroegste in februari 2013 zullen worden gepubliceerd.

De structuur van Solvency II is een kopie van Bazel II en vrij gelijklopend voor wat pijlers 2 en 3 betreft. De kwantitatieve vereisten van pijler 1 zijn uiteraard specifiek voor verzekeringen.

Binnen de eerste pijler schrijft de richtlijn voor dat de technische voorzieningen op een marktconsistente manier worden bepaald en dat zij worden gewaardeerd tegen de waarde waarvoor ze kunnen worden overgedragen aan een andere onderneming. Voor sommige verzekeringsverplichtingen kunnen op de financiële markten instrumenten worden gevonden die de kasstromen van de verzekeringsverplichtingen repliceren (*replicating portfolio*). De waardebepaling van

dergelijke verzekeringsverplichtingen is gelijk aan de marktwaarde van bedoelde financiële instrumenten. Voor het grootste deel van de verzekeringsverplichtingen zal een dergelijke waardebeoordeling niet kunnen wegens het ontbreken van replicerende financiële instrumenten. De marktconsistente waardering van deze verplichtingen is de som van de beste schatting (*best estimate*) en een risicomarge. De beste schatting stemt overeen met de gewogen gemiddelde actuele waarde van de toekomstige kasstromen. Dit betekent dat de mogelijke toekomstige kasstromen gewogen worden met de waarschijnlijkheid van de kasstroom en dat kasstromen eveneens worden geactualiseerd. Aangezien de waarde van de verplichtingen overeenstemt met de waarde waartegen de verplichtingen kunnen worden overgedragen en de beste schatting een gemiddelde is, is het onwaarschijnlijk dat een andere verzekeraar de verplichtingen zou overnemen wanneer enkel deze schatting wordt getransfereerd. Vandaar dat voor de bepaling van de technische voorzieningen de beste schatting moet worden verhoogd met een marge, de zogenaamde risicomarge. Die is gelijk aan de kapitaalkost van de onderneming om de verzekeringsverplichtingen op de balans aan te houden (*cost of capital*). De berekening ervan is geen eenvoudige oefening vermits de toekomstige kapitaalvereisten onder welbepaalde hypothesen moeten worden berekend voor de duurtijd van de verplichtingen.

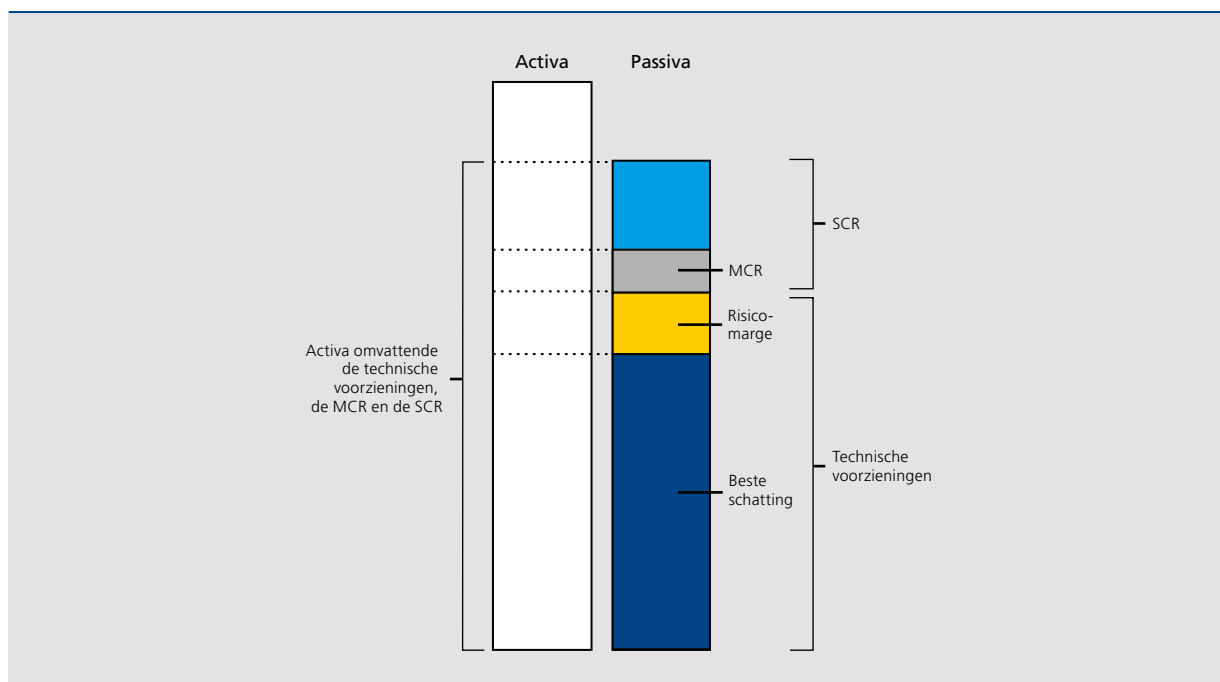
De actualisering van de toekomstige kasstromen gebeurt middels een risicovrije rentecurve. Bij de berekening van de voorzieningen en in het bijzonder bij de modellering van de kasstromen moet rekening worden gehouden met alle voorzienbare elementen die een invloed kunnen hebben op de kasstroom. Om dit te kunnen doen moeten de verplichtingen worden opgedeeld in homogene risicogroepen. Vervolgens moet er gekeken worden naar de factoren die de kasstroom in de risicogroep kunnen beïnvloeden. Aldus moet bijvoorbeeld het voorgezette verloop van de mortaliteit, invaliditeit, opties in de contracten en ingrepen van het management worden meegenomen in de modellering van de kasstromen.

De richtlijn bevat twee kapitaalvereisten, de solvabiliteitskapitaalvereiste (*solvency capital requirement* – SCR) en de minimumkapitaalvereiste (*minimum capital requirement* – MCR). De SCR wordt gedefinieerd als het kapitaal dat nodig is om, met een zekerheid van 99,5 %, de verliezen die zich het komende jaar kunnen voordoen op te vangen. De vereiste kan worden bepaald via een standaardformule, via een intern model of via een partieel intern model. De standaardformule voor de berekening van deze kapitaalvereiste is modulair opgebouwd. Voor ieder van de risico's waaraan de onderneming is

blootgesteld gebeurt een kwantificatie van het kapitaal dat vereist is om de vereiste zekerheid van 99,5 % te halen. Voor ieder van de deelmodules wordt aldus een kapitaalvereiste bepaald en die vereisten worden vervolgens geaggregeerd middels correlatiematrixes om te komen tot de totale kapitaalvereiste. De waarschijnlijkheid dat al deze risico's zich gelijktijdig voordoen is zeer klein. Daardoor is de globale vereiste veel kleiner dan de som van de vereisten van de verschillende modules. Via optelling van de kapitaalvereisten door middel van van correlatiematrixes wordt ervoor gezorgd dat de globale kapitaalvereiste ook beantwoordt aan de gevraagde 99,5 % zekerheid. Voor interne modellen schrijft de richtlijn voor welke de criteria zijn waaraan die modellen moeten voldoen. De MCR is het bedrag aan eigen vermogen beneden hetwelk het risico van de onderneming onaanvaardbaar wordt. Deze vereiste wordt formulematig berekend en is een functie van de premies en de technische voorzieningen met een onder- en bovengrens uitgedrukt als percentage van de SCR. De MCR is te vergelijken met een minimumkapitaalvereiste die – als ze niet wordt nageleefd – aanleiding geeft tot een onmiddellijke tussenkomst van de toezichthoudende autoriteit teneinde de situatie zo spoedig mogelijk recht te zetten. Onder het Solvency II-regime moet de SCR worden gehaald. Indien dit niet het geval is zal de toezichthouder tussenbeide komen en een financieel plan van de onderneming vragen om de situatie te verhelpen. Haalt de onderneming de MCR niet langer dan treedt de toezichthouder strikter op en zal hij op korte termijn een herfinanciering van de onderneming eisen. Indien dit plan de situatie niet herstelt, zal de toezichthouder overgaan tot de intrekking van de toelating van de onderneming om nog langer verzekeringsactiviteiten uit te oefenen.

Inzake het eigen vermogen bepaalt de richtlijn dat dit uit twee delen bestaat. Enerzijds, is er het basis eigen vermogen (*basic own funds*) dat wordt gedefinieerd als het verschil tussen de marktconsistente waardering van de activa en de verplichtingen en, anderzijds, is er het bijkomend eigen vermogen (*ancillary own funds*) dat bestaat uit buitenbalansvermogensbestanddelen die, na aanvaarding door de toezichthouder, deel uitmaken van het eigen vermogen, zoals bijvoorbeeld niet opgevraagd onderschreven kapitaal. De vermogensbestanddelen worden volgens hun verliesabsorberend vermogen ondergebracht in klassen.

De tweede pijler bevat vereisten inzake de manier waarop de onderneming moet zijn georganiseerd en geeft toelichting bij verschillende aspecten van het governance-systeem: interne controle, audit, actuariële functie, risicomanagement, *fit & proper* regels en uitbesteding van activiteiten. Deze regels zijn al grotendeels bekend.

Bron : NBB.

Via een interne beoordeling van het risico en de solvabiliteit (*own risk and solvency assessment*) wordt van de onderneming ook verwacht dat ze een inschatting maakt van haar risico's en dat ze beoordeelt of ze over voldoende eigen vermogen beschikt om aan die risico's het hoofd te bieden. Daarnaast bevat de richtlijn een aantal bepalingen inzake de manier waarop de toezichthouder zijn bevoegdheden zal uitoefenen (*supervisory review process*).

De derde pijler, ten slotte, geeft aan wat aan het publiek en de toezichthouder moet worden bekendgemaakt en hoe dit moet gebeuren. In haar rapportering aan de toezichthouder zal de onderneming een *Solvency and Financial Condition Report* opmaken waarvan de inhoud is gepreciseerd in de regelgeving.

Ontwikkelingen op het vlak van de IAIS

Naast de werkzaamheden inzake Solvency II volgt de Bank op het internationale niveau de werkzaamheden van de *International Association of Insurance Supervisors* (IAIS) op. Bijzondere aandacht gaat naar de ontwikkeling van een raamwerk om het toezicht op verzekeringsgroepen die internationaal actief zijn te verbeteren, het zogenaamde *Common Framework for the Supervision of Internationally Active Insurance Groups* of ComFrame.

Op 1 juli 2010 is de IAIS gestart met de ontwikkeling van ComFrame dat toezichthouders moet toelaten om het grensoverschrijdende groepstoezicht meer effectief te maken en op één lijn te brengen met de huidige ontwikkelingen binnen internationale verzekerings- en herverzekeringsgroepen. ComFrame dient de basis te vormen voor een betere samenwerking tussen toezichthouders uit verschillende jurisdicties waarbij wordt gestreefd naar een geïntegreerde, internationale en convergente aanpak van het groepstoezicht. Tijdens drie fasen van telkens een jaar bereidt de ComFrame-werkgroep in samenwerking met relevante stakeholders technische werkstukken over de elementen van het raamwerk voor. Op 1 juli 2011 werd de eerste fase afgerond waarbij een conceptueel werkstuk over de doelstellingen en componenten van ComFrame werd voorgesteld ter consultatie. Op basis van de ontvangen reacties van de leden en de waarnemers werd in november 2011 een strategische reflectie gestart over de verdere uitwerking van het raamwerk.

Op 12 december 2011 is de Bank toegetreden tot de multilaterale MoU, binnen het kader van IAIS, die een formele basis wil vestigen voor de samenwerking en de uitwisseling van informatie tussen toezichthouders die geconfronteerd worden met grensoverschrijdende aspecten bij het toezicht op verzekeringsondernemingen. Aan het einde van 2011 ondertekenden al 21 verzekeringstoezichthouders deze multilaterale samenwerkingsovereenkomst.

2.2.5 Internationale en EU-ontwikkelingen inzake verrekening en vereffening

Begin 2010 vatten het *Committee on Payment and Settlement Systems* (CPSS) en de *International Organization of Securities Commissions* (IOSCO) de taak aan om de standaarden die zij uitvaardigden voor post-trade marktinfrastructuren te herzien. Het is van groot belang dat dergelijke marktinfrastructuren robuust zijn en financiële schokken kunnen doorstaan, aangezien zij fungeren als knooppunten waar vorderingen of betalingen van financiële marktdeelnemers samenkomen. De infrastructuren hebben de recente tumultueuze periode goed doorstaan maar de lessen van de crisis leidden tot voorstellen om ze nog meer robuust en schokbestendig te maken.

In maart 2011 publiceerden het CPSS en de IOSCO een consultatiedocument met een voorstel van herziene standaarden. De nieuwe versie van de standaarden integreert de voorheen aparte sets van standaarden voor de onderscheiden types van infrastructuren: namelijk betaalsystemen, centrale tegenpartijen en effectenvereffeningssystemen. Als bijlage van het consultatiedocument werden ook de verwachtingen van de overseers (*high level expectations*) met betrekking tot de kritischdienstleveranciers, zoals de *Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication* (SWIFT), opgenomen (zie sectie 3.4.1). In vergelijking met de huidige standaarden worden nieuwe domeinen behandeld (*general business risk*), met ook een verstrakking van de vereisten inzake technieken om het in gebreke blijven van een deelnemer aan de marktinfrastructuur te voorkomen en te beheren, inzake de opvolging van operationeel, krediet- en liquiditeitsrisico, en inzake het beheer van risico's ontstaan door het voorkomen van interdependenties tussen de financiële marktinfrastructuren onderling. De consultatieperiode werd afgesloten eind juli. Een eindversie van de standaarden wordt verwacht aan het begin van 2012.

In 2009 nam de G20 de beslissing om de OTC-derivatenmarkten wereldwijd veiliger en meer transparant te maken. Dit moet voornamelijk gebeuren via het verplicht centraal verrekenen van OTC-derivatencontracten via centrale tegenpartijen (*central counterparties* – CCP), en door de rapportering van transacties en posities via handelsbewaarinstellingen (*trade repositories* – TR). De afgesproken deadline voor volledige implementatie is einde 2012. De Verenigde Staten keurden in juli vorig jaar de Dodd Frank-wet goed die ook een luik inzake centrale verrekening en rapportering van derivatencontracten bevat. Zijn implementatie is nog aan de gang. EMIR (*European Market Infrastructure Regulation*) is het Europese initiatief, onder de vorm van een ontwerpverordening van de Commissie⁽¹⁾. De Raad en het Europees

Parlement dienen hierover gezamenlijk te beslissen en onderhandelen nog over een definitieve tekst. De EMIR ontwerpverordening regelt onder meer het verplicht gebruik van CCP voor OTC-derivatencontracten. De verplichting van centrale verrekening zal gelden voor nog te bepalen categorieën van gestandaardiseerde derivatencontracten zoals *interest rate swaps* of *credit default swaps*.

Een CCP stelt zich tussen de partijen van een contract op als tegenpartij; ze wordt koper voor de verkoper en verkoper voor de koper. Dit laat toe het tegenpartijrisico van de oorspronkelijke partijen te standaardiseren en centraal te beheren. De ontwerpverordening EMIR legt ook gedrags- en prudentiële regels vast voor CCP en TR, en regelt daarbij het opstellen van standaarden en het toezicht op CCP en TR. Voor de secundaire regelgeving zal worden uitgegaan van de standaarden die nu worden opgesteld door het CPSS en de IOSCO.

De ontwerpverordening EMIR zal een beduidende impact hebben op het functioneren van de post-trade verwerking van derivatencontracten. Eén van de bekommernissen bij het opstellen van de ontwerpverordening EMIR is het bewerkstelligen van een globaal *level playing field*. De regelgeving en haar uitwerking hebben ook macrofinanciële implicaties, bv. in de mate dat zij het globale niveau van onderpandvereisten kunnen beïnvloeden.

De EC kondigde aan ook in het domein van de effectenvereffening regelgevend te zullen optreden. De Commissie hield daarover een marktconsultatie begin 2011 en hield werkgroepvergaderingen met de lidstaten. De bedoeling is om de verdere integratie van de post-trade verwerking in de EU te bewerkstelligen. Als onderdeel daarvan zou de Commissie mogelijk een voorstel van Europese wetgeving voor centrale depositarissen (CSD) uitbrengen. Het voorstel zou beogen de diversiteit van vereffeningmodaliteiten in de EU aan te pakken om tot een meer geïntegreerde Europese markt te komen. De Commissie plant daartoe een geharmoniseerd regelgevend kader voor de CSD op te stellen dat de CSD-diensten definieert, regels voor de erkenning en het toezicht op de CSD vastlegt, alsook regels voor toegang tot de CSD door deelnemers, uitgevers van effecten en andere CSD. De consultatie peilde ook naar de mogelijkheid van het opleggen van sancties om de vereffeningdiscipline te versterken teneinde te garanderen dat de vereffening daadwerkelijk plaatsvindt op het voorziene tijdstip. Dit kan de werking van het vereffeningssysteem ten goede komen en kan *short selling* via een oneigenlijk gebruik van het

(1) *Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on [OTC] derivatives, central counterparties and trade repositories* van 15 september 2010.

vereffeningsproces tegengaan. De Commissie onderzocht ook de wenselijkheid om de vereffeningstermijn, dit is het tijdsverloop tussen het sluiten van een transactie en haar vereffening, te harmoniseren.

2.2.6 Witwasregelgeving

Sinds oktober 2008 heronderzoekt de *Financial Action Task Force* (FATF), een intergouvernementele instelling die tot doel heeft beleidslijnen uit te werken en te bevorderen om het witwassen van geld en de financiering van het terrorisme te bestrijden zowel op nationaal als op internationaal niveau, de 49 aanbevelingen die hij eerder uitbracht, om eventuele lacunes ten gevolge van recente ontwikkelingen aan te vullen. Dit zou moeten leiden tot een nieuwe set van aanbevelingen en interpretatieve nota's die op de plenaire vergadering van februari 2012 zouden moeten worden goedgekeurd en die daarna in de relevante Europese en nationale regelgevingen dienen te worden opgenomen.

Aangezien talrijke aanbevelingen van de FATF belangrijke implicaties hebben voor de financiële instellingen en voor hun regulerings- en controleautoriteit, heeft de Belgische prudentiële autoriteit volop haar schouders gezet onder deze werkzaamheden.

De belangrijkste nieuwigheden voor de financiële instellingen en voor hun regulerings- en toezichtautoriteit, hebben betrekking op de risicobeoordeling. Een nieuwe interpretatieve nota eist van zowel de overheid als de financiële instellingen dat ze beide uitgaan van een objectieve en geactualiseerde risicobeoordeling. De overheid moet de risico's beoordelen die zich op nationaal niveau voordoen en de financiële instellingen hiervan op de hoogte brengen zodat deze de informatie kunnen opnemen in hun eigen beoordeling van de risico's die verbonden zijn aan hun activiteiten, teneinde passende procedures voor het beheer en de afzwakking van de risico's uit te werken en toe te passen. Zodoende kunnen de financiële instellingen hun waakzaamheid afzwakken wanneer de risico's gering zijn maar worden ze verplicht die waakzaamheid te verhogen wanneer de risico's groter zijn. Deze explicitering van de toepassing van een risicogeoriënteerde benadering komt ook terug in andere interpretatieve nota's, zoals die over de aanbeveling inzake waakzaamheidsplichten die stelt dat de financiële instellingen hun analyse van de risico's baseren op relevante criteria over de kenmerken van de cliënt, het aangeboden product of de verleende dienst, het gebruikte distributiekanaal en het land of geografisch gebied waar de cliënt gevestigd is.

(1) *Enhancing Corporate Governance for Banking Organisations*, oktober 2010.

Een nieuwe interpretatieve nota handelt over de aanbeveling betreffende het uitoefenen van het toezicht door de autoriteiten, teneinde de verwachtingen van de FATF te formuleren, enerzijds, ten aanzien van het beroep op de risicogeoriënteerde benadering bij het organiseren en uitoefenen van het toezicht, en anderzijds, inzake de controle van de risicogeoriënteerde benadering die de financiële instellingen toepassen. Vanuit de invalshoek van de uitoefening van het risicogeoriënteerde toezicht eist de FATF van de bevoegde autoriteiten dat ze voor dat toezicht steunen op een helder en bijgewerkt inzicht van zowel de in het land bestaande risico's als de bijzondere risico's die iedere instelling loopt. De interpretatieve nota zal eisen dat het toezicht op de financiële instellingen die gebruik maken van de risicogeoriënteerde benadering, een herziene risicobeoordeling van de gecontroleerde financiële instelling omvat, alsook een onderlinge afstemming van de beleidsmaatregelen, de procedures en het interne toezicht die op deze analyse van de risico's berusten.

Verder zal de FATF aanbevelen dat alle elektronische geldovermakingen eveneens de gegevens over de begunstigden van die transactie zouden bevatten. Ook zullen de verantwoordelijkheden van de verschillende financiële instellingen die bij dergelijke overdrachten betrokken kunnen zijn, nader worden omschreven.

Met het oog op de ontwikkeling van de internationale verdragen betreffende de bestrijding van corruptie, zullen tevens nieuwe verscherpte klantenonderzoekverplichtingen worden uitgevaardigd voor de zakelijke relaties met politiek prominente personen in elk land. De verplichting om de cliënten en de uiteindelijke begunstigden te identificeren zal het voorwerp uitmaken van preciseringen en verduidelijkingen, evenals de mogelijkheid om een beroep te doen op een derde initiatiefnemer, de verplichting voor de financiële groepen om een groepsbeleid te voeren, de verplichting om aan innovaties verbonden risico's te onderzoeken, de draagwijdte van de tegenmaatregelen die kunnen noodzakelijk zijn tegen landen die de FATF-aanbevelingen niet correct toepassen en de verplichte internationale samenwerking tussen bevoegde autoriteiten.

2.2.7 Recente ontwikkelingen inzake deugdelijk bestuur en beloningsbeleid

Deugdelijk bestuur

Naar aanleiding van de financiële crisis van 2007-2008 werden een aantal zwakheden vastgesteld in het interne bestuur van financiële instellingen. Diverse internationale instanties, zoals de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en het Bazel-Comité⁽¹⁾ hebben

het nodig geacht om de bestaande principes rond intern deugdelijk bestuur (of *internal governance*, soms ook gewoon *corporate governance*) aan te scherpen. Tijdens de verslagperiode werden deze internationale initiatieven opgepikt in twee Europeesrechtelijke instrumenten, de EBA-richtlijnen over deugdelijk bestuur (*EBA Guidelines on Internal Governance*) en het luik deugdelijk bestuur uit het CRD IV-voorstel.

De EBA-richtlijnen over deugdelijk bestuur werden gepubliceerd op 27 september 2011. De bedoeling van dit document was vooreerst om alle bestaande richtlijnen inzake deugdelijk bestuur van de voorganger van de EBA, namelijk het Comité van Europese Banktoezichthouders (*Committee of European Banking Supervisors* – CEBS), te consolideren en te actualiseren in functie van onder andere het bovenvermelde document van het Bazel-Comité, daarnaast een aantal nieuwe luiken toe te voegen en, ten slotte, een aantal lessen uit de crisis te vertalen in concrete nieuwe vereisten inzake deugdelijk bestuur.

De voornaamste vernieuwingen van de EBA-richtlijnen over deugdelijk bestuur zijn:

- de rol en het functioneren van de raad van bestuur wordt zeer uitvoerig uitgewerkt. De raad van bestuur moet opnieuw zijn verantwoordelijkheid kunnen nemen inzake het vastleggen van en het toezicht op de algemene bedrijfsstrategie en in het bijzonder de strategie op het vlak van risicoappetijt. Er werden ook richtlijnen ingevoegd over benoemingen, opvolgingskwesaties en over de vereiste kwalificaties van de leden. De richtlijnen gaan ook dieper in op het gebruik van comités en op het behandelen van belangenconflicten;
- binnen het internecontrolesysteem staat risicobeheer centraal – de *Chief Risk Officer* krijgt een sleutelfunctie en de *High Level Principles for Risk Management* van februari 2010 werden geïntegreerd;
- belangrijke principes als *know your structure* en *understand your structure* worden verder ontwikkeld om in de toekomst al te complexe ondernemingsstructuren beheersbaar te houden;
- de groepsdimensie van deugdelijk bestuur wordt uitvoeriger behandeld waarbij naar een evenwicht werd gezocht tussen de groepsbelangen en de lokale belanghebbenden, zoals depositohouders of beleggers, van de dochterondernemingen;
- wat beloning betreft wordt verwezen naar de CEBS-richtlijnen over beloningsbeleid en –praktijken (*CEBS Guidelines on Remuneration Policies and Practices*) van 10 december 2010;
- de transparantievereisten rond de implementatie van de principes van deugdelijk bestuur worden verhoogd;
- er werd een luik *business continuity* toegevoegd.

Momenteel werkt de EBA ook aan het opstellen van specifieke richtlijnen omtrent *fit & proper-vereisten* voor personen die belast zijn met de effectieve leiding van een instelling. Het mandaat hiervoor werd expliciet door CRD III ingevoegd in artikel 11 van de CRD.

De EBA-richtlijnen over deugdelijk bestuur zullen binnen de Bank leiden tot een herziening van de Circulaire van 30 maart 2007 – ‘Prudentiële verwachtingen van de CBFA inzake het deugdelijk bestuur van financiële instellingen’. Deze herziening wordt in de loop van het eerste kwartaal van 2012 opgestart. Eén van de uitgangspunten van deze circulaire, namelijk het verzekeren van sectoroverschrijdende consistentie tussen de bank- en verzekeringssector, zal behouden blijven, gesteund op de overtuiging dat deugdelijk bestuur aan dezelfde hoge standaarden moet beantwoorden in beide sectoren. Het aanhouden van dit uitgangspunt is des te belangrijker voor een geïntegreerde toezichthouder als de Bank, die vanuit dat oogpunt dient te waken over het *level playing field* tussen de verschillende instellingen onder haar toezicht.

Het luik deugdelijk bestuur uit het CRD IV-voorstel, dat dateert van 20 juli 2011, is het gevolg van de *Green paper on Corporate Governance in Financial Institutions* die de EC in juni 2010 had gepubliceerd. In de aanloop naar EBA-richtlijnen over deugdelijk bestuur werd reeds rekening gehouden met de verwachtingen rond het CRD IV-voorstel op het vlak van deugdelijk bestuur. Het responsabiliseren van de raad van bestuur en het uitwerken van een risicobeheerfunctie zijn ook in de CRD IV cruciale onderdelen. Het voorstel onderscheidt zich op enkele vlakken niettemin van de EBA-richtlijnen. Vooreerst besteedt het voorstel van richtlijn specifieke aandacht aan het oprichten van een risicocomité en een benoemingscomité, zowel qua samenstelling, de vereiste kwalificaties van de leden, hun tijdsbesteding aan de activiteiten van het comité enz. Daarnaast worden de transparantievereisten op het vlak van deugdelijk bestuur in het algemeen, en risicobeheer in het bijzonder, uitgewerkt. Zo zouden instellingen een verklaring over risicobeheer openbaar dienen te maken, goedgekeurd door de raad van bestuur, waarin de samenhang tussen het werkelijke risicoprofiel, de door de raad van bestuur vooropgezette risicoappetijt en de ondernemingsstrategie van de instelling worden beschreven. Er zou ook een beschrijving moeten gepubliceerd worden over hoe informatie-uitwisseling over risicobeheer gebeurt tussen het directiecomité en de raad van bestuur. Ten slotte worden in het CRD IV-voorstel gedetailleerde vereisten rond diversiteit van de samenstelling van de raad van bestuur opgenomen.

Op Belgisch niveau zal dit betekenen dat deugdelijk bestuur in de toekomst gedetailleerder en bindend wordt gereguleerd, al kan er op gewezen worden dat met de typisch Belgische wettelijke vereiste omtrent de verslaggeving effectieve leiding, reeds een belangrijke stap in die richting werd gezet. In deze verslaggeving komt de interne organisatie van de instelling reeds aan bod. Indien de eerder vermelde verklaring omtrent risicobeheer als dusdanig wordt opgenomen in de finale CRD IV, zal dit op Belgisch niveau tot een denkoefening leiden over hoe de verslaggeving hierop kan worden afgestemd. Alleszins zou het de bedoeling zijn om zowel de effectieve leiding (waar toepasselijk het directiecomité) als de raad van bestuur uitdrukkelijk te responsabiliseren, elk voor hun eigen rol, op het vlak van deugdelijk bestuur in het algemeen en risicobeheer in het bijzonder.

Beloningsbeleid

In de loop van 2011 heeft de EBA richtlijnen uitgewerkt rond het verzamelen van beloningsgegevens door nationale toezichthouders en door de EBA zelf. De CRD III heeft niet alleen materiële vereisten ingevoerd omtrent het passende karakter van het eigenlijke beloningsbeleid, maar heeft ook twee vormen van gegevensverzameling rond beloning voorzien. De eerste heeft betrekking op kwantitatieve gegevens omtrent de beloning van de medewerkers die een materiële impact hebben op het risicoprofiel van de instelling; de tweede slaat op kwantitatieve gegevens omtrent grootverdieners (dit zijn medewerkers die meer dan € 1 miljoen verdienen). De gegevensverzameling dient voor de eerste maal te gebeuren tegen eind juni 2012 en zal op dat moment slaan op de prestaties van zowel 2010 als 2011. De EBA-richtlijnen nemen de vorm aan van sjablonen die op geharmoniseerde wijze door alle Europese toezichthouders, ook de Belgische, zullen worden gebruikt.

Eind 2011 heeft de EBA ook een implementatiestudie opgezet omtrent de naleving van de CRD III-beloningsbepalingen en de CEBS *Guidelines on Remuneration Policies and Practices*. Bij de inwerkingtreding van de CRD III was grote bezorgdheid gerezen over het *level playing field*, niet alleen tussen de EU en derde landen⁽¹⁾, maar ook tussen de verschillende lidstaten onderling. Onder meer wat betreft deze laatste kwestie zal een gedetailleerde status worden opgemaakt in de implementatiestudie, waarvan de publicatie verwacht wordt in het voorjaar 2012. Er wordt niet alleen gepeild naar de feitelijke omzetting van de relevante

CRD III-bepalingen, ook de concrete toezichtmodaliteiten en -intensiteit in de verschillende lidstaten, net als de eventuele tekortkomingen in het huidige regelgevend kader, komen aan bod.

De naleving van de CRD III-bepalingen door de instellingen wordt door de Bank gecontroleerd via horizontale *screenings*. Tijdens het afgelopen jaar werd ook het regulerend kader vervolledigd door de omzetting van de relevante CRD III-bepalingen via wetgeving, reglementen en circulaires.

Op een ogenblik dat belangrijke inspanningen worden gevraagd van de burgers, vooral in Europa, en dat de soliditeit van de financiële instellingen broos blijft en nieuwe overheidsinterventies zou kunnen vergen, is het van essentieel belang dat de mentaliteit en de cultuur op het vlak van beloningspraktijken veranderen. Een correct beleid ter zake is uitermate belangrijk aangezien heel wat instellingen niet voldoen aan de nieuwe eigenvermogensvereisten zoals gedefinieerd door het Bazel III-akkoord. Bovendien heeft de nieuwe federale regering in haar regeerakkoord aangegeven dat, naast de vereiste dat het beloningsbeleid in de financiële sector aan de langetermijnresultaten dient te worden gelinkt, bijkomende beperkingen zullen worden opgelegd omtrent het toekennen van bonussen voor financiële instellingen die op een of andere manier gebruik maken van overheidssteun.

Begin 2011 werd een eerste uitgebreide horizontale *screening* ondernomen naar de naleving van de CRD III-regels rond beloningsbeleid door de grootbanken. Door de instellingen onderling met elkaar te vergelijken volgens eenzelfde methode wil de Bank het *level playing field* in de Belgische financiële sector bevorderen. In het kader van deze *screening* hebben onderhouden plaatsgevonden met de voorzitters van de remuneratiecomités en werden inspecties ter plaatse uitgevoerd. Uit deze toezichtcampagne is gebleken dat de grootbanken aanzienlijke vooruitgang hebben geboekt op het vlak van beloningsbeleid, maar ook dat verder moet worden gewerkt aan enkele resterende knelpunten, onder meer om te bepalen van welke medewerkers onderhevig zijn aan het beloningsbeleid, de groepswijde toepassing van het beloningsbeleid en de risicogerelateerdheid van de beloningen, in het bijzonder wat betreft de verhoudingen tussen de vaste en variabele componenten van de beloning. Het beleid dat uit deze toezichtcampagne werd afgeleid wordt uitgerold, op een proportionele manier, naar de andere instellingen. Eind 2011 werd reeds begonnen met een tweede toezichtcampagne teneinde op een nog meer proactieve manier beleidswijzigingen teweeg te brengen bij de instellingen, zodat beloningen voor prestaties over 2011 conform de vereisten van CRD III zullen plaatsvinden.

(1) De kwestie van het *level playing field* tussen de EU en derde landen komt uitgebreid aan bod in de tweede FSB *Thematic Review on Compensation, Peer Review Report*, October 2011.

De beloningsbepalingen uit de CRD III die een wettelijke basis behoeven, werden omgezet via de Wet van 28 juli 2011⁽¹⁾. Deze bepalingen zijn beperkt in aantal en zijn een erg richtlijngetrouwe omzetting. De voornaamste aanpassingen en aanvullingen uit de bankwet⁽²⁾ zijn de volgende:

- kredietinstellingen dienen, als onderdeel van hun ruimere interne organisatie, te beschikken over een beloningsbeleid en een beloningscultuur die in overeenstemming zijn met en bijdragen aan een degelijk en doeltreffend risicobeheer;
- enkele bepalingen omtrent de oprichting, de samenstelling en de taken van het remuneratiecomité werden ingevoegd waarbij een aantal parallellen wordt getrokken tussen het auditcomité en het remuneratiecomité. Zo dienen, net als voor het auditcomité, enkel significante instellingen die bepaalde numerieke drempels overschrijden een remuneratiecomité op te richten;
- de wettelijke basis voor publicatievereisten omtrent het beloningsbeleid werd voorzien;
- er werden maatregelen en sancties opgenomen voor het geval het beloningsbeleid onaangepast blijkt.

De overige beloningsbepalingen werden omgezet via reglement in combinatie met een circulaire. Het CBFA-reglement van 8 februari 2011 (goedgekeurd bij koninklijk besluit van 22 februari 2011) herneemt de technische bepalingen van de CRD III. Voor een correcte interpretatie dient het reglement samen te worden gelezen met de CBFA-beloningscirculaire van 14 februari 2011 (CBFA_2011_5). Deze laatste verwijst naar de relevante CEBS *Guidelines on Remuneration Policies and Practices*, die integraal deel uitmaken van het Belgische prudentiële kader voor beloningsbeleid. Naast deze verwijzing komen in de circulaire nog een beperkt aantal Belgische preciseringen voor. De voornaamste onderdelen van het reglement zijn de afbakening van de categorieën van medewerkers op wie het beloningsbeleid betrekking moet hebben, het vastleggen van een aantal beginselen rond het deugdelijk bestuur van het beloningsbeleid, het vastleggen van een aantal beginselen rond de risicorelateerdheid van het beloningsbeleid en de opsomming van de elementen van een beloningsbeleid die voor het publiek openbaar moeten worden gemaakt.

Het beloningsbeleid is in principe enkel van toepassing op medewerkers waarvan de beroepswerkzaamheden het risicoprofiel van de instelling betekenisvol beïnvloeden, de zogenaamde *identified staff*, zoals te selecteren door de instelling zelf. Dit zijn onder meer personen die hogere leidinggevende, risiconemende en controlefuncties waarnemen, en elke medewerker wiens totale beloning hem of haar op hetzelfde beloningsniveau plaatst als die van hogere leidinggevende medewerkers of medewerkers

in een risiconemende functie. De bovenvermelde CEBS-richtlijnen geven echter aan dat het voor sommige beloningsbeginselen aangeraden is ze een breder toepassingsgebied te geven dan louter de *identified staff* en dat andere beginselen door hun aard zelf gericht zijn op de instelling als geheel, en dus voor al haar medewerkers gelden. Naar aanleiding van de horizontale *screening* die begin 2011 werd uitgevoerd, heeft de Bank erop aangedrongen dat de grootbanken hun methodes om de *identified staff* te selecteren herzien aangezien deze tot te beperkte aantallen hebben geleid. Er werd benadrukt dat de uitbreiding vooral moet komen door meer medewerkers van marktactiviteiten en medewerkers die leidinggevende functies vervullen onder het niveau van het directiecomité te beschouwen als relevant.

In het onderdeel deugdelijk bestuur van het beloningsbeleid wordt onder meer de rol van de raad van bestuur en van de onafhankelijke controlefuncties op het vlak van beloningsbeleid nader gepreciseerd. Deze zijn erop gericht de nodige onafhankelijkheid en expertise in te brengen bij de besluitvorming rond het beloningsbeleid. De CEBS-richtlijnen geven nader aan dat de raad van bestuur niet alleen verantwoordelijk is voor het vastleggen van het beloningsbeleid, en voor het toezicht op de uitvoering ervan, maar ook voor het nemen van de individuele beloningsbeslissingen voor het hoogstgeplaatste personeel en voor de grootste verdiemers. Naar aanleiding van de horizontale *screening* van begin 2011 heeft de Bank de klemtoon gelegd op het deugdelijk bestuur binnen de groepscontext aangezien het cruciaal is dat het beloningsbeleid zonder enige lacune wordt uitgerold over de hele groep, ook naar de onderdelen van de groep die zich buiten de EU bevinden. De grootbanken hebben verschillende bijsturingen op dit vlak moeten doorvoeren.

Als algemeen principe dient een instelling te reflecteren over welk soort beloningsbeleid passend is voor haar strategie, waarden en langetermijndoelstellingen, en de daarbij horende risicotolerantie en risicobeheersing. Het beloningsbeleid mag geen prikkels creëren die aanzetten tot het nemen van een buitensporig risico en de instelling moet in staat zijn om een volledig flexibele bonuspolitiek te voeren. Indien nodig moeten de (uitgestelde) variabele vergoedingen volledig tot nul kunnen worden herleid. Gegarandeerde variabele vergoedingen zijn niet toelaatbaar. Van dit principe zijn een aantal meer specifieke regels afgeleid, waaronder het spreiden in de tijd van de betaling van variabele vergoedingen, het uitbetalen in

(1) De andere bepalingen dan deze die betrekking hebben op het verloningsluit worden omgezet in Belgisch recht via een aanpassing van het reglement eigen vermogen van de Bank. Deze bepalingen traden in werking op 31 december 2011.

(2) In de Wet van 6 april 1995 werden volledig parallele aanpassingen en aanvullingen doorgevoerd.

instrumenten van een deel van de variabele vergoeding en het vastleggen van passende verhoudingen tussen de vaste en de variabele component. De CEBS-richtlijnen verschaffen nadere toelichting bij de interactie tussen deze specifieke regels en geven ook aan hoe deze proportioneel kunnen toegepast worden naargelang van de omvang en de interne organisatie en de aard, reikwijdte en complexiteit van de activiteiten van de instellingen. Als gevolg van de horizontale *screening* van begin 2011 heeft de Bank moeten vaststellen dat de technieken die instellingen hebben ontwikkeld om risicocorrecties toe te passen op variabele beloningen nog onvoldragen zijn en niet van die aard dat ze een passende risicogerelateerdheid van deze beloningen kunnen garanderen. Er werden bijkomende inspanningen op dit vlak gevraagd en in afwachting daarvan heeft de Bank opgelegd dat gematigde verhoudingen tussen de vaste en variabele componenten van de beloning worden aangehouden en dat de variabele beloningen over langere periodes dan de strikte minima worden gespreid.

De te publiceren gegevens rond het beloningsbeleid zijn een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve informatie. De kwantitatieve informatie, toegespitst op de concrete betalingsmodaliteiten van variabele vergoedingen, dient enkel op geaggregeerd niveau te worden gegeven, ter bescherming van informatie uit de persoonlijke levenssfeer. De publicatie kan opgevat worden als een onderdeel van het jaarverslag of als een afzonderlijk beloningsverslag.

2.2.8 Omzetting van de CRD II-richtlijn⁽¹⁾ – Versterking van het toezicht op de grensoverschrijdende financiële groepen

De Richtlijn 2009/111/EG (CRD II-richtlijn) vormt een stap om het communautaire kader inzake het toezicht op grensoverschrijdende groepen en inzake crisisbeheer te versterken. De bestaande Richtlijn 2006/48/EG werd gewijzigd opdat een betere coördinatie kan worden gegarandeerd tussen de toezichthouders die betrokken zijn bij het toezicht op die groepen. Om die reden dient voor elke groep een college van toezichthouders te worden opgericht. Het college zal worden voorgezeten door de toezichthouder die instaat voor het toezicht op geconsolideerde basis op de groep, en zal verder zijn samengesteld uit de toezichthouders van, enerzijds, de dochtervennootschappen van de groep en, anderzijds, de belangrijke bijkantoren die in andere landen van de EU zijn gevestigd.

(1) De wet van 28 juli 2011 tot omzetting van diverse richtlijnen betreffende het toezicht op de financiële sector en houdende diverse bepalingen en het k.b. van 4 oktober 2011 tot wijziging van de k.b.'s van 12 augustus 1994 en van 20 december 1995.

De rol van het college bestaat erin om, naast de gegevensuitwisseling tussen toezichthouders, ook te zorgen voor een betere coördinatie van de prudentiële activiteiten en acties. Het college dient met name te zorgen voor een gemeenschappelijke beoordeling van de risico's en van de toereikendheid van de solvabiliteit van de betrokken groep en haar Europese dochters, en gezamenlijk te beslissen over de eigenvermogensmarges die hen, in voorkomend geval, moeten worden opgelegd. De colleges van toezichthouders moeten het lopende toezicht en de aanpak van noodsituaties vergemakkelijken. Informatielacunes tussen de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst en van ontvangst kunnen schadelijk blijken voor de financiële stabiliteit in de lidstaat van ontvangst. Daarom worden de informatierechten van de toezichthouders van de lidstaat van ontvangst, met name bij een crisis van significante bijkantoren, versterkt. Met dat doel werd het begrip significant bijkantoor gedefinieerd. De bevoegde autoriteiten moeten informatie doorgeven die van essentieel belang is om hun taken bij financiële crises en het verminderen van systeemrisico's te kunnen uitoefenen.

De wet tot omzetting van de richtlijn bevat de verplichting om colleges van toezichthouders op te richten en regelt de deelname van de Bank aan colleges van toezichthouders opgericht door andere toezichthouders. Een gelijklopende regeling werd ingevoerd ten aanzien van beleggingsondernemingen. De wet voegt tevens de verplichting in voor de toezichthouder om bij de uitoefening van zijn taken rekening te houden met de Europese convergentie inzake prudentiële praktijken zoals in de Europese richtlijn is vastgesteld. Dit behelst o.m. dat de Bank deelneemt aan de werkzaamheden van de EBA en zich houdt aan de aanbevelingen en normen en maatregelen vastgesteld door de EBA, en als zij dat niet doet daar dan de redenen voor aanvoert.

2.2.9 Ontwikkelingen inzake boekhoudnormen en financiële rapportering

Voor wat de boekhoudnormen en de prudentiële rapportering betreft, komen de belangrijkste ontwikkelingen momenteel tot stand op internationaal niveau. De Bank draagt hieraan bij door actief deel te nemen aan verschillende Europese of internationale werkgroepen.

De IASB, die de *International Financial Reporting Standards* (IFRS) uitvaardigt, heeft in 2010 en 2011 de fundamentele hervormingen voortgezet van de normen voor financiële instrumenten en verzekeringsovereenkomsten. Gelet op de belangrijke gevolgen daarvan voor de Belgische financiële instellingen die de IFRS-normen toepassen⁽¹⁾,

volgt de Bank deze ontwikkelingen van zeer nabij. Wat de internationale norm over de financiële instrumenten (IAS 39/IFRS9) betreft, heeft de IASB in oktober 2010 de eerste fase van de hervorming afgerond, namelijk die met betrekking tot de boekhoudkundige verwerking en waardering van financiële instrumenten aan de actief- en de passiefzijde. De tweede fase, die betrekking heeft op de boekhoudkundige verwerking van afdekkingstransacties (*hedge accounting*), resulteerde eind 2010 in de publicatie van een ontwerpvoorstel, dat door twee consultatierondes zal worden gevolgd in 2012 (algemene regels en *macro-hedging*). De derde fase zal betrekking hebben op de aanleg van voorzieningen (*impairment*) voor de op de actiefzijde aangehouden leningen en schuldbewijzen. Deze fase zal een significant effect hebben op de financiële instellingen en de prudentiële toezichthouders, zoals gebleken is uit de besprekingen over de aanleg van voorzieningen voor het soevereine kredietrisico in 2011. De IASB zet zijn werkzaamheden over dit laatste onderwerp voort via een nieuwe consultatie in 2012 en wil de nieuwe norm over de financiële instrumenten tegen eind 2012 volledig afronden; de verplichte toepassing zou kunnen worden uitgesteld tot 2014 (onder voorbehoud van de bekrachtiging door de Europese instellingen in het kader van haar toepassing in Europa). De IASB heeft aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de opstelling van de nieuwe norm IFRS4 (Fase II) over de verzekeringsovereenkomsten. De voltooiing van IFRS4 was oorspronkelijk gepland voor juni 2011, maar zal wellicht pas later in 2012 plaatsvinden. Er blijft nog een groot aantal belangrijke vragen te beantwoorden, onder meer over de verwerking en de presentatie van de resultaten inzake de verzekeringsactiviteiten. De IASB heeft in 2011 eveneens verschillende nieuwe IFRS-normen gepubliceerd op het vlak van consolidatieregels (IFRS10, 11 en 12 – ter vervanging van de bestaande normen) en de waardering van de reële waarde (IFRS13, *Fair Value Measurement*). Deze normen zijn op dit ogenblik niet bekrachtigd voor toepassing in Europa⁽²⁾.

In 2010 en 2011 vonden intensieve Europese werkzaamheden plaats – waarbij ook de Bank betrokken was – over de prudentiële rapportering van de kredietinstellingen (in de EBA) en de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen

(in de EIOPA). Voor de verzekeringssector werd vooruitgang geboekt op het vlak van de nieuwe normen inzake rapportering volgens het toekomstige Solvency II-regime. In oktober 2011 organiseerde de EIOPA de eerste openbare consultatie over het geheel van geharmoniseerde Europese vereisten, die vanaf 2014 van kracht zouden moeten zijn onder Solvency II. Wat het bankwezen betreft, heeft de EBA in 2010 eerst het *Common Reporting Framework* (COREP)-schema voor prudentiële rapportering aangepast in overeenstemming met de CRD III, waarna deze aanpassing in België werd omgezet door de Circulaire van 23 augustus 2011. Vervolgens is de EBA gestart met de wijzigingen van de COREP en het *Financial Reporting Framework* (FINREP) die nodig zullen zijn in het kader van de tenuitvoerlegging van de toekomstige CRD IV. In dat verband moet worden opgemerkt dat het de bedoeling is vanaf 2013 te beschikken over een voor alle lidstaten van de EU geharmoniseerd en verplicht kader voor prudentiële rapportering. Dit nieuwe kader zal weliswaar aanzienlijke veranderingen met zich brengen voor de Belgische kredietinstellingen, maar minder dan in andere Europese landen, waar het FINREP-kader tot op heden nog niet werd uitgevoerd.

Met betrekking tot de nationale boekhoudnormen voor de ondernemingen van de financiële sector, dient de publicatie van het koninklijk besluit van 13 maart 2011 tot wijziging van diverse koninklijke besluiten betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening van bepaalde ondernemingen, te worden vermeld. Volgens dit besluit, dat de Europese Richtlijn 2006/46/EG omzette, moeten de kredietinstellingen en verzekerings- en herverzekeringsondernemingen aanvullende informatie publiceren over buitenbalanstransacties en transacties met verbonden partijen.

(1) Tot 2011 was het gebruik van de de IFRS-normen verplicht voor de geconsolideerde rekeningen van de kredietinstellingen. Vanaf 2012 moeten ook de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen hun geconsolideerde rekeningen opstellen volgens deze normen.

(2) Het dient te worden opgemerkt dat de IASB eveneens werkt aan andere projecten, zoals de boeking van leasingtransacties of de opname van opbrengsten.